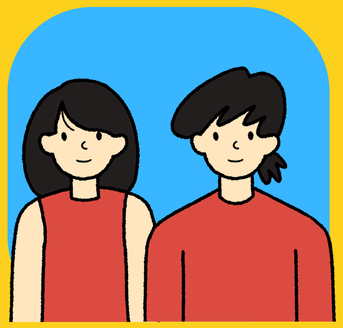
เครื่องมือการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพและสังคม ของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว ระดับพื้นที่

ภายใต้โครงการพัฒนาระบบบริการทางสุขภาพและสังคม
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว

คำนำ

โครงการพัฒนาระบบบริการทางสุขภาพและสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว โดยทำงานหนุนเสริมผ่านความร่วมมือของหน่วยงานและกลไกเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้พ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัวก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค เพื่อให้มีทางเลือกและโอกาสในชีวิตมากขึ้น “เครื่องมือการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพและสังคมของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว ระดับพื้นที่” ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือโดยวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรหรือเครือข่ายคนทำงานประเด็นพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่ได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ค้นหาจุดแข็ง มองหาโอกาส เพื่อออกแบบการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อออกแบบการทำงานและจัดบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่น

เอกสารฉบับนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ 2) การตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) 3) การทบทวนองค์กรอดีต - ปัจจุบัน 4) การทำความเข้าใจคนและบริบทพื้นที่ 5) การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ (SWOT) 6) การคิด - คัดไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง 7) การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) 8) ประเมินความต้องการและทรัพยากร (Need Assessment) 9) การวางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม (Roadmap) รวมถึงชุดข้อมูลและแนวทางการส่งเสริมสิทธิและบริการอย่างเข้าใจสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม เครื่องมือในเอกสารฉบับนี้ยังอยู่ระหว่างการทดลองใช้เครื่องมือ โดยจะมีจะการติดตามและประเมินผลการนำเครื่องมือไปใช้จากองค์กรหรือเครือข่ายคนทำงานประเด็นพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น จึงยังอาจจะมีการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป หากพบข้อผิดพลาดประการใด โปรดแจ้งที่เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

คำนำและสารบัญ
สถานการณ์ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น
องค์ประกอบเครื่องมือและการใช้งาน
ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและเลือกประเด็นที่สนใจในพื้นที่ 1
- Worksheet 1.1 : ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทายในพื้นที่ 2
- Worksheet 1.2 : เลือกประเด็กที่สนใจในพื้นที่ 5

ขั้นตอนที่ 2 ภาพฝันและเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) 9
- Worksheet 2 : ทฤษฎีการเปลียนแปลง หรือ Theory of Change 11

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนองค์กรอดีต-ปัจจุบัน 16
- Worksheet 3.1 : ทบทวนเส้นทางทีผ่านมา 17
- Worksheet 3.2 : ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร 21

ขั้นตอนที่ 4 เข้าใจคนและบริบทในพื้นที่ 25
- Worksheet 4.1 : ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ 26
- Worksheet 4.2-1 : วิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 29
- Worksheet 4.2-2 : วิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 32
- Worksheet 4.3 : ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่ 36

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ (SWOT) 42
- Worksheet 5 : วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ 43

ขั้นตอนที่ 6 คิด-คัดไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง 47
- Worksheet 6 : ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง 48

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) 52
- Worksheet 7 : ห่วงโซ่ผลลัพธ์ 53

ขั้นตอนที่ 8 ประเมินความต้องการและทรัพยากร (Need Assessment) 57
- Worksheet 8 : ประเมินความต้องการและการสนับสนุน 58

ขั้นตอนที่ 9 วางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม (Roadmap) 62
- Worksheet 9 : แผนงานตามกรอบระยะเวลา 63

ภาคผนวก

สถานการณ์ปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น

พ่อแม่วัยรุ่น เป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญปัญหาและการสูญเสียโอกาสในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านสุขภาวะ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา ขาดทักษะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและลูก ทั้งจากความอคติและการตีตราของสังคม ทั้งจากการขาดทักษะความรู้ ทำให้พ่อแม่วัยรุ่นต้องเก็บตัว สูญเสียเป้าหมายในชีวิต เข้าไม่ถึงสิทธิ สวัสดิการ และบางรายยังมีการตั้งครรภ์ซ้ำ สถานการณ์ปัญหาของพ่อแม่จึงมีความละเอียดและซับซ้อนขึ้น ปัญหาสำคัญในการทำงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตพ่อแม่วัยรุ่นคือ **การเข้าถึงกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นอย่างเข้าใจ** ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ สังคม ชุมชน และคนรอบตัวเด็ก

ช่องว่างของการทำงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตพ่อแม่วัยรุ่นที่สำคัญคือ **การขาดเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การออกแบบการทำงานร่วมกันทุกฝ่ายอย่างมีระบบ** ทางโครงการฯ จึงได้พัฒนาเครื่องมือการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพและสังคมของกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว ระดับพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ ค้นหาจุดอ่อนจุดแข็ง ทำความเข้าใจบริบทของพ่อแม่วัยรุ่น และคนที่อยู่รอบตัว โดยองค์กรหรือเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนสามารถนำเครื่องมือไปใช้เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันให้ครบทุกมิติ

เครื่องมือการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วมสำหรับเครือข่ายคนทำงานพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่

ชุดเครื่องมือนี้ ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นเครื่องมือให้กับองค์กรหรือเครือข่ายคนทำงานประเด็นพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่ เพื่อทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ค้นหาจุดแข็ง มองหาโอกาสใหม่ และออกแบบทิศทางการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบในอนาคต โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความซับซ้อนที่เกี่ยวพันหลากหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่วัยรุ่นและครอบครัว ทั้งสุขภาพ การศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ

เครื่องมือทั้ง 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย:

1. **วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและเลือกประเด็นที่สนใจในพื้นที่**
2. **ภาพฝันและเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)**
   จากสถานการณ์ ประเด็นที่สนใจ ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้อง เลือกกลุ่มเป้าหมายที่อยากทำงานด้วย สิ่งที่เราจะทำและภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็น
3. **ทบทวนองค์กรอดีต-ปัจจุบัน**
   3.1 ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา สิ่งที่เคยทำมาแล้วในอดีตขององค์กรว่าทำอะไรมาบ้าง ได้ผลลัพธ์ และผลผลิตอะไรเกิดขึ้นบ้างจากการทำงาน
   3.2 เรามีดีอะไร ค้นหาข้อมูลเชิงลึก จุดแข็ง และทรัพยากร มองเห็นสิ่งดี ๆ ที่เรามี ไม่ว่าจะเป็นทีมงาน เครือข่าย ความรู้ ข้อมูล หรือเครื่องมือที่เป็น “ทรัพยากร” ของเรา
4. **เข้าใจคนและบริบทในพื้นที่**
   4.1 ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ว่าในพื้นที่การทำงานของเรามีใครที่เกี่ยวข้องบ้างไม่ว่าจะเป็น หน่วยงาน องค์กร เครือข่ายอื่น ๆ ที่ทำงานด้านนี้
   4.2 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เป็นอย่างไร ทั้งที่เป็นพันธมิตร ส่งเสริมงานของเราหรือที่เป็นอุปสรรคทำให้เราทำงานยากขึ้น
   4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่
   สิ่งที่ทำอยู่แล้วในพื้นที่ เพื่อมองหาช่องว่างและโอกาสในการสร้างการเปลี่ยนแปลง
5. **วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ (SWOT)**
   นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนอดีต-ปัจจุบัน การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ช่องว่างและโอกาส มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการทำงานในองค์กรและพื้นที่ในภาพรวม
6. **คิด-คัดไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง**
   คิดไอเดียจากข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนก่อนหน้า แล้วจัดลำดับความสำคัญ
7. **วิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain)**
   เชื่อมโยงทรัพยากรที่เรามี สิ่งที่ทำ (กิจกรรม) กับผลลัพธ์ และผลผลิตที่เกิดขึ้น
8. **ประเมินความต้องการและทรัพยากร (Need Assessment)**
   ประเมินว่าเรายังขาดอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ ทักษะ คน หรือทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อทำให้ภาพฝันที่วางไว้เกิดขึ้นได้จริง
9. **วางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม (Roadmap)**
   ประเมินสิ่งที่ต้องทำในระยะสั้น-ยาว เพื่อจัดลำดับความสำคัญ

การใช้งาน

ชุดเครื่องมือนี้สามารถใช้ได้ทั้งในระดับองค์กรเดี่ยว หรือระดับเครือข่าย โดยอาจจัดเป็นกระบวนการกลุ่ม (เช่น เวิร์กช็อป 1–2 วัน) หรือใช้แต่ละขั้นตอนแยกกันในการวางแผนงานรายปี ทบทวนแผนกลยุทธ์ หรือออกแบบโครงการใหม่

นอกจากนี้ แต่ละเครื่องมือ (Worksheet) มีรายการตรวจสอบ (Checklist) เพื่อช่วยทบทวนเครื่องมือและคำถามสะท้อนตนเอง เพื่อช่วยคิดและแลกเปลี่ยนระหว่างกันในองค์กร/พื้นที่ เพราะ สิ่งสำคัญคือ **การสร้างพื้นที่ให้ทีมได้สะท้อน วิเคราะห์ และออกแบบร่วมกันอย่างเป็นระบบ** ไม่เพียงเพื่อมองย้อนกลับไป แต่เพื่อ “มองไปข้างหน้า” อย่างชัดเจน เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจภาพเดียวกัน เห็นจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง และค้นพบแนวทางใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพต่อการสร้างผลกระทบเชิงสังคม

การใช้งานภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons

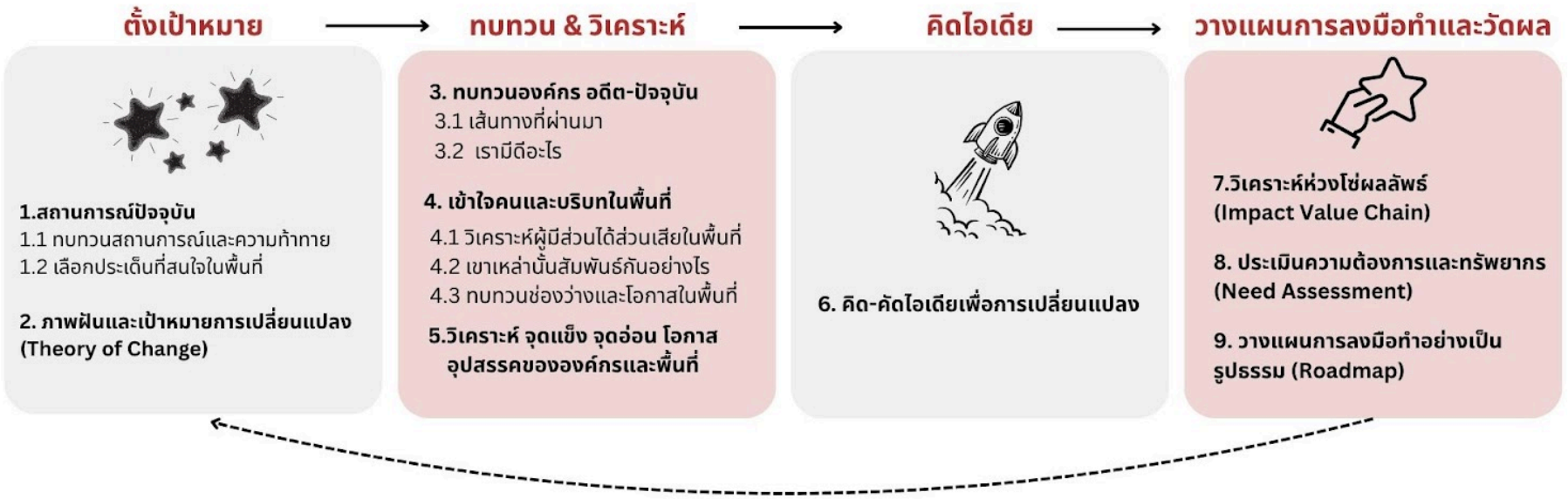
เนื้อหาในชุดเครื่องมือนี้เผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)**

คุณสามารถ:

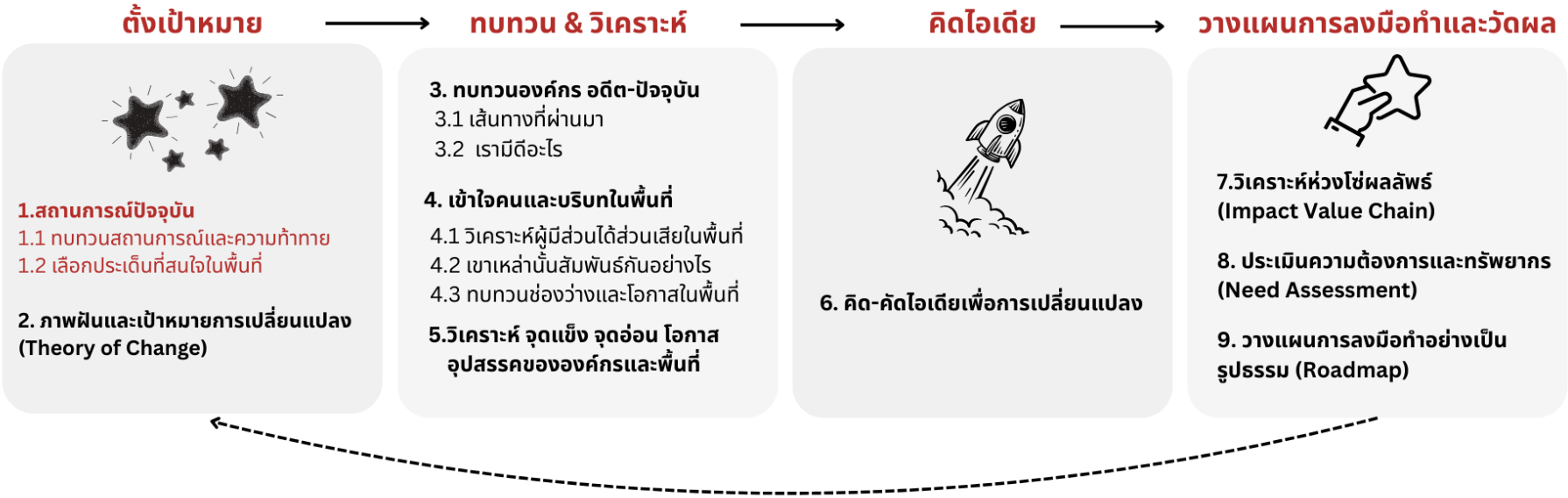
- ดาวน์โหลด และนำไปใช้ในกิจกรรมขององค์กร
- แบ่งปันต่อให้กับเครือข่ายหรือบุคคลอื่น โดยต้องให้เครดิตผู้จัดทำ โดย:
- ระบุแหล่งที่มา (Attribution): ให้เครดิตผู้สร้างตามที่กำหนด
- ไม่ใช้ในเชิงพาณิชย์ (NonCommercial): ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า หรือสร้างรายได้โดยตรง
- ห้ามดัดแปลง (NoDerivatives): ห้ามแก้ไข ปรับแต่ง หรือนำไปดัดแปลงเป็นเวอร์ชันอื่น

สำหรับการใช้งานที่นอกเหนือจากเงื่อนไขนี้ เช่น การดัดแปลงหรือใช้เพื่อเชิงพาณิชย์ กรุณาติดต่อคณะผู้จัดทำ

9 ขั้นตอนและเครื่องมือพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วม
สำหรับเครือข่ายคนทำงานพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่

1. สถานการณ์ปัจจุบัน

1. ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทายในพื้นที่

ในหลายพื้นที่ เราพบว่าการทำงานเพื่อช่วยเหลือพ่อแม่วัยรุ่นยัง “กระจัดกระจาย” หรือ “ไม่ต่อเนื่อง” บางช่วงชีวิตได้รับการดูแล แต่บางช่วงกลับขาดการสนับสนุน หรือมีบริการอยู่แล้วแต่ผู้ใช้ไม่รู้ว่ามี การชวนกันมาระดมสมองโดยใช้กรอบ **เส้นทางชีวิต (Journey)** ของพ่อแม่วัยรุ่น ตั้งแต่ **รู้ว่าท้อง - ระหว่างตั้งครรภ์-ช่วงแรกคลอด-ช่วงเลี้ยงดูลูก** จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ร่วมกันมองเห็นภาพรวมของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อช่วยให้เราสามารถออกแบบระบบสนับสนุนที่ **ตอบโจทย์ปัญหาจริง มีประสิทธิภาพ และเกิดขึ้นได้จริง** ในบริบทของพื้นที่เรา โดยจะวิเคราะห์สถานการณ์ในแต่ละช่วงชีวิตของพ่อแม่วัยรุ่นใน **4 มิติหลัก** ได้แก่

1. **สุขภาพ**
2. **การศึกษา**
3. **สังคม** ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อม
4. **เศรษฐกิจ**: รายได้ การเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการ โอกาสในการฝึกอาชีพหรือทำงาน

และปัจจัย **อื่นๆ** เช่น **กฎหมาย, ระบบบริการของรัฐ,** หรือ **กลไกในพื้นที่** ที่อาจเป็นตัวแปรสำคัญในการสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อพ่อแม่วัยรุ่น

เส้นทางชีวิต (Journey) ของพ่อแม่วัยรุ่น

รู้ว่าท้อง

ระหว่างท้อง

แรกคลอด

เลี้ยงดูลูก

ทั้งนี้ก่อนจะไปสู่ขั้นตอนคิดและออกแบบแนวทางแก้ไข เขียนโครงการ เราควรเข้าใจสถานการณ์ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ และข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาก่อน เพื่อนำไปคิดออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาแก้ที่รากของปัญหา โครงการสร้างผลกระทบสังคมอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้ ผู้ทำโครงการควรตอบได้ว่าเพราะอะไรเราจึงเลือกทำเรื่องนี้ (ความสำคัญ) คนอื่นที่เคยทำมาแล้ว เขาทำอะไรไปบ้าง และทำไมจึงยังเกิดปัญหานี้อยู่ เราควรจะทำอย่างไร และหากพบว่าเรายังไม่เข้าใจปัญหาดีพอ ควรเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจข้อมูลเชิงลึกต่อไป

Worksheet 1.1 : ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทายในพื้นที่

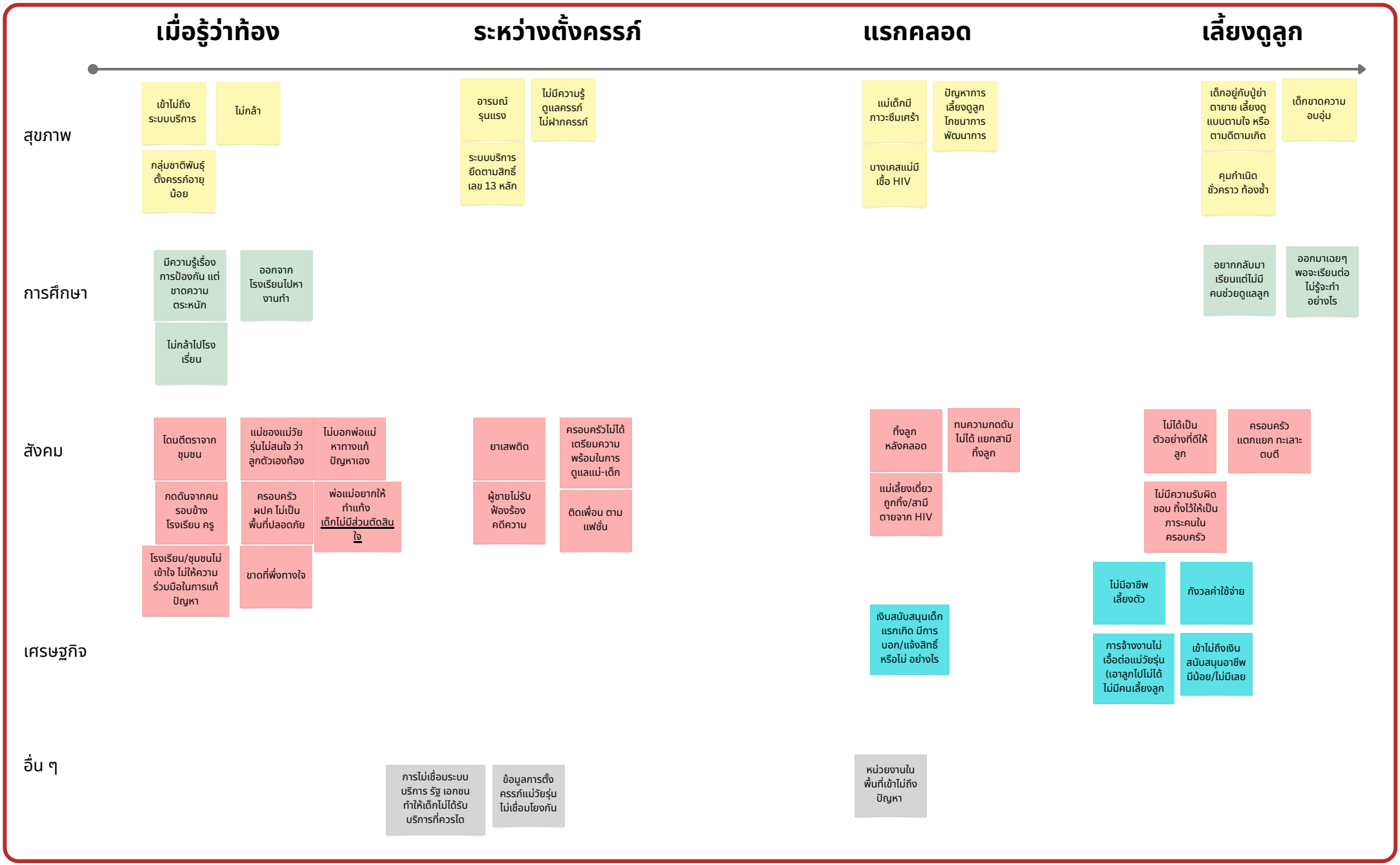
เครื่องมือนี้ควรชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น เช่น ตัวพ่อแม่วัยรุ่นเอง และคนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับพื้นที่จนถึงระดับนโยบายมาระดมสมองร่วมกัน โดยเปิดเป็นพื้นที่ “รับฟัง”

ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถใช้กระดานขนาดใหญ่ละกระดาษ Post-It ช่วยกันเขียน และแบ่งปันประเด็นปัญหาร่วมกัน

วิธีการ

1. จากตาราง worksheet 1.1 แบ่งช่วงเส้นทางประสบการณ์ของพ่อแม่วัยรุ่น ออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1. รู้ว่าท้อง 2. ระหว่างตั้งครรภ์ 3. ช่วงแรกคลอด 4. ช่วงเลี้ยงดูลูก ใช้เป็นจุดตั้งต้นในการตั้งคำถามและระดมความเห็น
2. แจกกระดาษโพสอิท 5 สี แบ่งตามหัวข้อเรื่อง 4 มิติ **สุขภาพ การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ** และอื่น ๆ ให้ผู้เข้าร่วมช่วยกันเขียนปัญหา สถานการณ์ ความท้าทาย และข้อสังเกตต่างๆ ที่พบในการทำงานเรื่องพ่อแม่วัยรุ่น
3. แบ่งปันสิ่งที่เขียนในกลุ่ม และจัดหมวดหมู่ประเด็น ที่ใกล้เคียง/เกี่ยวข้องกัน
4. ตกลงเลือกประเด็นที่พื้นที่สนใจร่วมกัน โดยสามารถพิจารณาได้จากวิธี เช่น ประเด็นที่สำคัญเร่งด่วน ประเด็นที่ยังไม่มีหน่วยงานไหนริเริ่มทำ ประเด็นที่หากไม่ทำแล้ว จะไม่สามารถทำงานขั้นตอนอื่น ๆ ต่อไปได้ ประเด็นหน่วยงานให้ทุนสนใจอยากสนับสนุน เป็นต้น

1.1 ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทายในพื้นที่
Problem Situation and Challenge

1.1 ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทายในพื้นที่

Problem Situation and Challenge

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

	เมื่อรู้ว่าท้อง	ระหว่างตั้งครรภ์	แรกคลอด	เลี้ยงดูลูก
สุขภาพ				
การศึกษา				
สังคม				
เศรษฐกิจ				
อื่น ๆ				

Worksheet 1.2 : เลือกประเด็นที่สนใจในพื้นที่

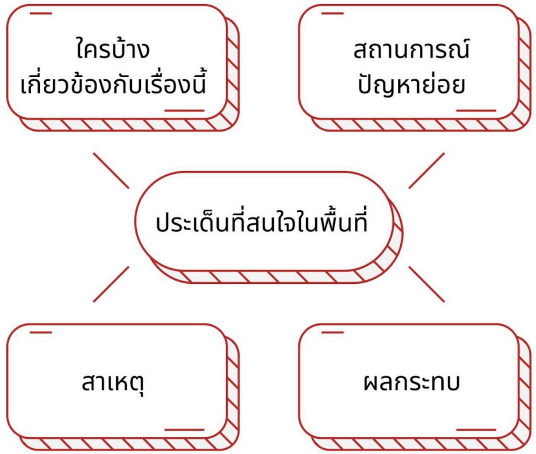
หลังจากที่เราเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันระดมสมองถึงสถานการณ์ ปัญหาและความท้าทายในการทำงานกับพ่อแม่วัยรุ่น ขั้นตอนต่อไปคือการ **เลือกประเด็นที่ทีมรู้สึกว่า “สำคัญ” และ “อยากลงมือเปลี่ยนแปลง”** มาเจาะลึกให้เข้าใจมากขึ้น โดยใช้การทำแผนที่ความคิด (Mindmap)
วัตถุประสงค์ ของแผนที่ความคิดนี้ เพื่อ

- เปิดโอกาสให้ทีมทำงานในพื้นที่ได้พูดคุย ลงลึกเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ
- มองเห็นสถานการณ์อย่างรอบด้านทั้งผู้คนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา สาเหตุ และ ผลกระทบ
- เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคน เหตุการณ์ และปัจจัยต่าง ๆ
- เป็นจุดเริ่มต้นในการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง และนำมาออกแบบแนวทางแก้ไข

แนวทางการทำ Worksheet นี้ สามารถใช้กระดานขนาดใหญ่ละกระดาษ Post-It ช่วยกันเขียน และแบ่งปันความเข้าใจประเด็นปัญหาร่วมกัน ถาม–ตอบช่วยกันเติม ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับหัวข้อ ใช้หัวข้อของ worksheet เป็นแนวทางพูดคุยโดยไม่ต้องทำตามรูปแบบที่กำหนด

วิธีการ

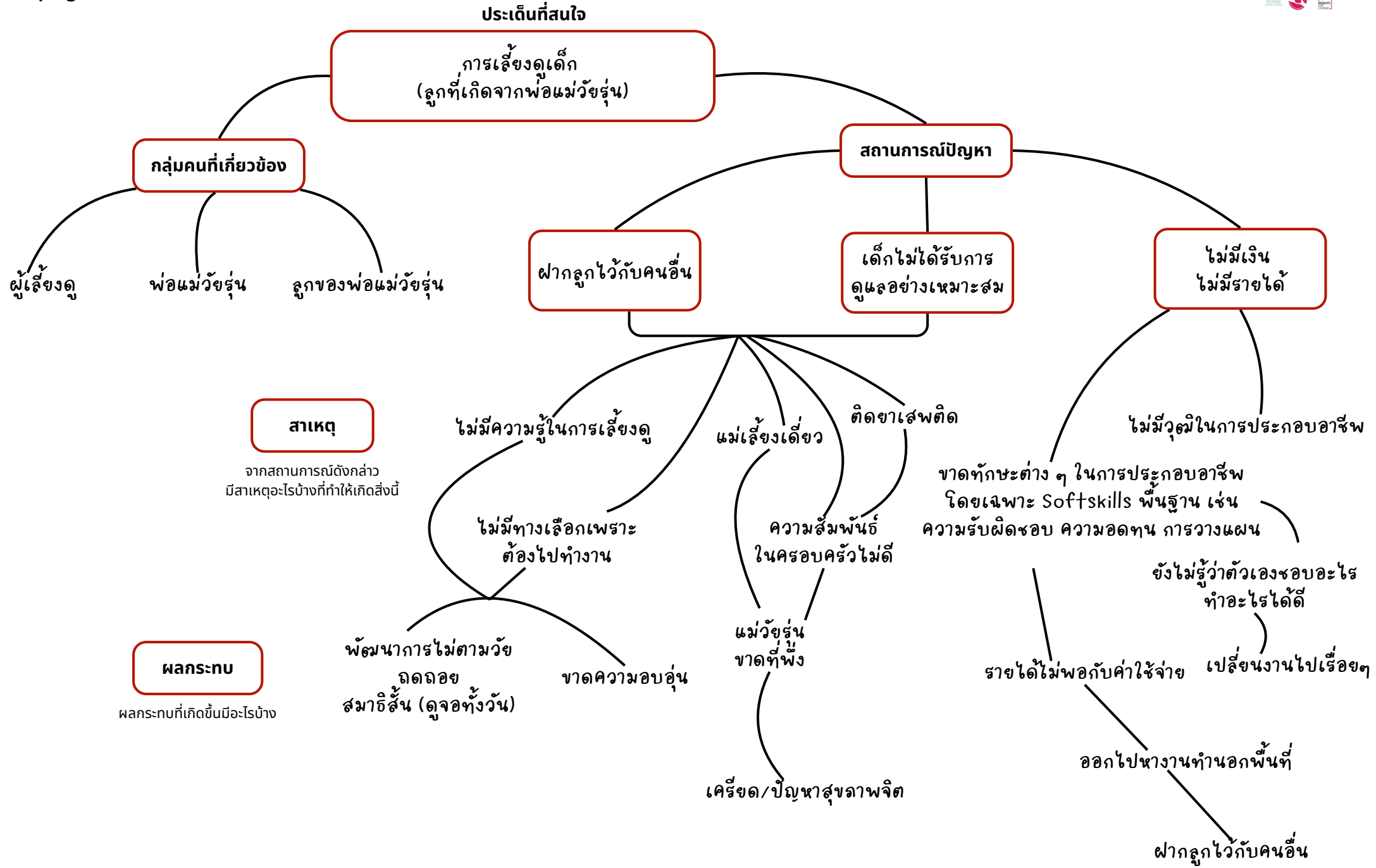
1. เขียนประเด็น/สถานการณ์ในพื้นที่ ที่สนใจให้ชัดเจน
2. ระดมสมองว่ามีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น: แม่วัยรุ่น, พ่อของเด็ก, ครอบครัว, โรงเรียน, รพ.สต., ชุมชน
3. เขียนสถานการณ์ปัญหาย่อย (Context/Situation) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เลือกมา
4. ระดมสมองคิดถึงสาเหตุของปัญหา (Root Causes) ว่ามีอะไรบ้าง หรือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหานี้คืออะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุเชิงโครงสร้าง หรือเชิงพฤติกรรม
5. ผลกระทบ (Impacts) ต่อคนที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ เช่น ต่อแม่วัยรุ่น – สุขภาพกาย/ใจ, การศึกษา, รายได้ ต่อเด็ก – การเข้าถึงการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ต่อครอบครัว/สังคม ต่อระบบ เช่น ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ, ความไม่เท่าเทียมในระยะยาว

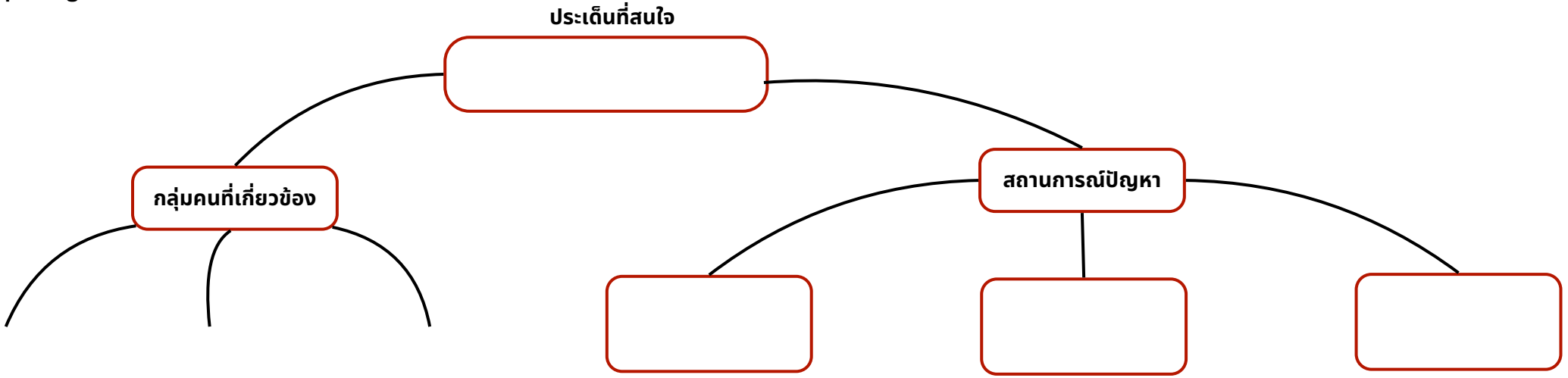
แผนที่ความคิด (Mindmap)
ช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ร่วมกัน และ เลือกประเด็นที่สำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ

1.2 เลือกประเด็นที่สนใจในพื้นที่

Scoping Problem

1.2 สำรวจประเด็นที่สนใจในพื้นที่
Exploring Problem

สาเหตุ

จากสถานการณ์ดังกล่าว
มีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เกิดสิ่งนี้

ผลกระทบ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

1.1/1.2 ทบทวนสถานการณ์และเลือกประเด็นที่สนใจ

ทบทวนเครื่องมือ

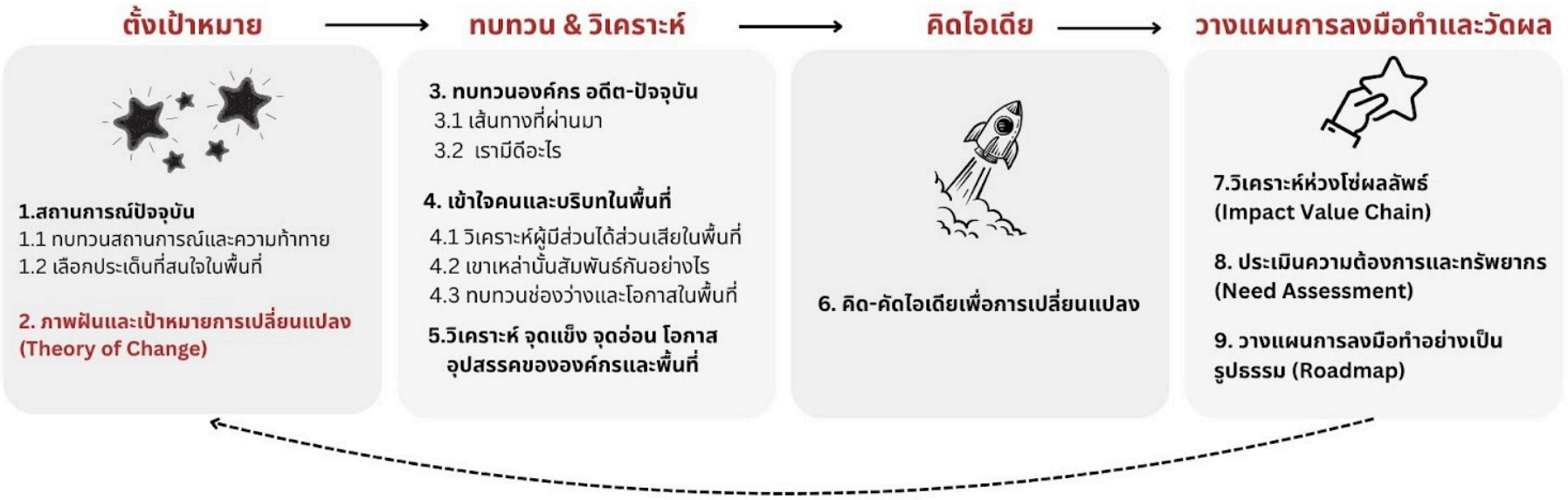
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
วิเคราะห์สถานการณ์และความท้าทายของพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่อย่างรอบด้านและสร้างมีส่วนร่วมกับคนที่เกี่ยวข้อง	○	○	○
ประเด็นที่เลือกยังไม่มีคนทำ หรือมีคนทำอยู่แล้วแต่ยังไม่ครอบคลุม หรือยังแก้ไม่ได้	○	○	○
เรารู้ “สาเหตุ” และ “ผลกระทบ” ของปัญหานี้ในบริบทของพื้นที่	○	○	○
ประเด็นที่เลือกมามีผู้เกี่ยวข้อง/ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้ปริมาณหนึ่ง (ไม่เฉพาะเจาะจงแค่บางเคสเท่านั้น)	○	○	○
เราเข้าใจสถานการณ์ ประเด็นที่เลือกมามากพอ	○	○	○

สะท้อนตนเอง

จากการทบทวนสถานการณ์ เลือกประเด็นที่สนใจเบื้องต้น มีเรื่องใดที่เราควรไปทำความเข้าใจ/หาข้อมูลเพิ่ม ก่อนจะคิดหาวิธีแก้ปัญหาบ้าง ?
เราจะไปหาคำตอบ หรือทำอย่างไรเพื่อให้เข้าใจเรื่องนี้มากขึ้น ?

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

2. ภาพฝันและเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง

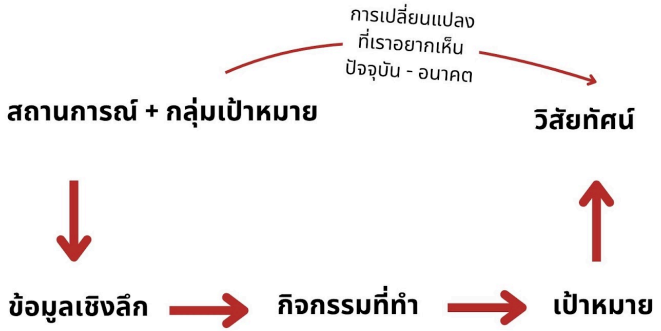
2. ภาพฝันและเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง หรือ Theory of Change เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้โครงการหรือองค์กรสามารถ “เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลง” ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น โดยเห็นความเชื่อมโยงระหว่าง **สถานการณ์ปัจจุบัน, ปัญหา, ข้อมูลเชิงลึก, เป้าหมาย,** และ **สิ่งที่ต้องทำ** เครื่องมือนี้ไม่ได้เป็นเพียงการวางเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ทีมงานหรือเครือข่ายได้ตั้งคำถาม สำรวจ และตกผลึกร่วมกันถึงสิ่งที่ **อยากเปลี่ยนแปลง เราจะทำอะไร เพื่อใคร** และ **จะเดินไปถึงจุดนั้นอย่างไร**

ความสำคัญของ Theory of Change

- ช่วยให้เห็น “เป้าหมายร่วม” ที่ชัดเจน เป็นที่เข้าใจตรงกันในทีม
- เป็นพื้นฐานในการออกแบบโครงการ กิจกรรม และการติดตามผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาว
- ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้สนับสนุนได้ง่ายและมีน้ำหนัก
- เป็นกรอบในการวัดผลเมื่อเราต้องการประเมินว่าการดำเนินงานพาเราไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการหรือไม่

ไม่ว่าองค์กรจะเพิ่งเริ่มต้น หรือทำงานในประเด็นนั้นมานานแล้ว การกลับมาทบทวนและสร้าง Theory of Change ร่วมกัน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจใหม่ ๆ และนำไปสู่การวางแผนการทำงานอย่างมีกลยุทธ์

ตัวอย่าง : โรงเรียนแห่งหนึ่ง ต้องการจัดกิจกรรมให้ความรู้และฝึกทักษะการจัดการความขัดแย้งด้านศาสนาให้เด็ก คุณครูตั้งสมมติฐานว่า **“ถ้าเด็ก ๆ ได้รับการอบรมและฝึกทักษะการจัดการความขัดแย้งแล้ว พวกเขาจะใช้ทักษะนี้ในการแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง”** แต่ด้วยความกังวลว่าการอบรมครั้งนี้จะเป็นเหมือนดาบสองคม ที่เด็กจะใช้ทักษะนี้แก้ไขปัญหา หรือใช้ความรู้นี้ในการกระทำความรุนแรงได้เช่นกัน คุณครูจึงใช้ กำหนดเป้าหมายของโครงการ 2 ข้อ คือ

1. เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมและสามารถแสดงถึงความเข้าใจในเนื้อหาและการพัฒนาทักษะผ่านการทดสอบก่อน-หลังเข้าร่วมกิจกรรม
2. เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่บอกว่ามีความมั่นใจที่จะใช้ทักษะจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อวัดผลว่าเด็กเข้าใจและจะสามารถใช้ความรู้และทักษะที่ได้หรือไม่ และมีแนวโน้มจะใช้ในทางที่ถูกต้องมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงนี้ เราสามารถทำได้ทั้งในระดับโครงการ/องค์กร/พื้นที่ได้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การตั้งวิสัยทัศน์ หรือภาพการเปลี่ยนแปลงที่อยากเห็นร่วมกัน โดยใน**ชุดเครื่องมือการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วมสำหรับเครือข่ายคนทำงานพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่** มีความตั้งใจชวนแต่ละองค์กรมาทบทวนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงาน/องค์กรตนเอง แบ่งปันข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมว่า ใคร ทำอะไร อยู่จุดไหนในปัญหาพ่อแม่วัยรุ่น จากนั้นมองหาแนวทางในการทำงานร่วมกัน หรือสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ ใน พื้นที่ พัฒนาเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของโครงการ/พื้นที่ขึ้นมาร่วมกันระหว่างองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ทั้งนี้ตอนเริ่มต้นเราอาจจะยังไม่สามารถเติมข้อมูลใน Theory of Change ได้ครบถ้วน ชัดเจน แต่ชุดเครื่องมือนี้จะค่อย ๆ พาทุกท่านขบคิด กลั่นกรองข้อมูลที่องค์กร/พื้นที่ของเรามี จนสามารถพัฒนาเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของโครงการ/พื้นที่ในที่สุด

Worksheet 2 : ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง หรือ Theory of Change

เครื่องมือประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่

1. สถานการณ์ (Situation) และข้อมูลเชิงลึก (Insight) สถานการณ์ปัญหาที่เราอยากแก้ และข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการดำเนินงาน

2. กลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ คนที่เราเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาให้เขา (Benificiary) หรือ ลูกค้า (Customers) คนที่จ่ายเงินซื้อสินค้าหรือบริการให้เรา

3. ภาพการเปลี่ยนแปลงที่อยากเห็น (Vision)

4. กิจกรรมที่ทำ (Activities) เมื่อเราเข้าใจปัญหา มีภาพการเปลี่ยนแปลงที่อยากให้เกิดในอนาคตแล้ว กิจกรรมที่เราจะทำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาพที่อยากเห็นมีอะไรบ้าง

วิธีการ

1. เขียนสรุปข้อมูลสถานการณ์ ความท้าทายในประเด็นที่เรากำลังทำงาน/แก้ไข ว่า สิ่งนี้เป็นปัญหาอย่างไร เพราะอะไรสิ่งนี้จึงสำคัญ ขนาดของปัญหา หรือขนาดของผลกระทบที่เกิดขึ้น ความท้าทายและอุปสรรค มีอะไรบ้าง

*สามารถนำข้อมูลจากขั้นตอน **วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ทบทวนสถานการณ์และความท้าทายและประเด็นที่สนใจในพื้นที่** มาใช้ได้*

2. สรุปข้อมูลเชิงลึก ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ช่องว่าง โอกาส ลงใน 1.2 ข้อมูลเชิงลึก (Insights) เป็นสิ่งที่เราได้จากการทำงานที่ผ่านมา เหตุผลที่ทำให้เราทำในสิ่งที่เราทำหรือกำลังจะทำในอนาคต (เพราะอะไรเราจึงทำสิ่งนี้ สำคัญอย่างไร) โอกาสหรือช่องว่างที่ยังไม่มีใครรู้มาก่อน โดยสามารถสกัดข้อมูลสำคัญจากขั้นตอนต่อไปนี้มาใช้เป็นข้อมูลเชิงลึกได้

- ทบทวนอดีต-ปัจจุบันขององค์กรและพื้นที่
- ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร
- ทบทวนและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
- ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่
- วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่

3. ระบุ**กลุ่มเป้าหมาย**ที่เราเข้าไปทำงานด้วย ช่วยแก้ปัญหาให้ (Beneficiary) ซึ่งคือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการทำโครงการของเรา คือใคร อยู่ที่ไหน โดยพิจารณาข้อมูลจาก การสรุปสถานการณ์ ข้อมูลเชิงลึก การทำความเข้าใจคนและบริบทในพื้นที่ วิสัยทัศน์และเป้าหมาย หากมีกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ให้เขียนเรียงลำดับตามความสำคัญ เช่น 1. เด็กวัยรุ่น 2. ครูในโรงเรียน (รองลงมา) นอกจากนี้ยังมี “ลูกค้า” (Customers) คือ คนที่จะจ่ายเงินซื้อสินค้าหรือบริการของเรา (อาจเป็นกลุ่มเดียวกันกับ Beneficiary หรือไม่ก็ได้ เช่น บางโครงการผู้ได้รับผลประโยชน์จากสิ่งที่เราทำเป็นเด็กนักศึกษา ส่วนลูกค้าที่จ่ายเงินให้เราอาจจะเป็น ผู้ปกครอง โรงเรียน หรือหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

4. **วิสัยทัศน์** จากสถานการณ์ปัญหา ข้อมูลเชิงลึก และกลุ่มเป้าหมาย ให้เราลองจินตนาการว่า ในอนาคตข้างหน้าระยะยาว 10-20 ปี หากเราได้ทำโครงการนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ภาพการเปลี่ยนแปลงแบบไหนที่เราอยากเห็นกลุ่มเป้าหมายจะมีชีวิตดีขึ้นอย่างไรบ้าง ชุมชน สังคมจะเป็นอย่างไร

5. เมื่อได้ภาพฝันระยะไกลแล้ว มองย้อนกลับมาในระยะ 1-3-5 ปี ว่าโครงการของเราจะต้องมีผลลัพธ์ ผลสำเร็จอะไรบ้าง มีเป้าหมายอะไรที่จะต้องไปให้ถึง เพื่อให้ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็น โดยใช้หลัก **S.M.A.R.T Goal**

Specific มีความเฉพาะเจาะจง เช่น โครงการของเราจะช่วยให้ (กลุ่มเป้าหมาย)
Measurable วัดผลได้ ผลลัพธ์นั้นเราจะรู้ได้อย่างไรว่าไปถึง จะวัดอย่างไร
Achievable มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจริง
Relevant เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราทำ และนำไปสู่วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้
Timely มีระยะเวลากำหนด ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่

*สามารถนำข้อมูลจากขั้นตอน**ห่วงโซ่ผลลัพธ์ ทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)** มาสรุปให้เป็นเป้าหมายในข้อนี้ได้*

6. มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เราต้องทำ/ควรทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและภาพฝันที่วางไว้ ในขั้นตอนนี้ เราสามารถนำข้อมูลจากขั้นตอนสุดท้ายที่วางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่เราลำดับความสำคัญ และระบุระยะเวลาที่จะลงมือทำแล้วมาสรุปเป็นกิจกรรมที่จะต้องทำ

*สามารถนำข้อมูลจากขั้นตอน **คิดและคัดเลือกไอเดียเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง** มาใช้ได้*

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง
Theory of Change

กลุ่มเป้าหมายที่สนใจ ได้ข้อมูลจาก....
- การสรุปสถานการณ์ / ข้อมูลเชิงลึก
- ทำความเข้าใจคนและบริบทในพื้นที่
- วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุปสถานการณ์ในพื้นที่ ได้ข้อมูลจาก....
- ทบทวนสถานการณ์ปัญหาและความท้าทาย
- เลือกประเด็นที่สนใจในพื้นที่

วิสัยทัศน์ ได้มาจาก....
- วิสัยทัศน์ขององค์กร หน่วยงาน โครงการที่มีอยู่แล้ว
- จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ข้อมูลเชิงลึก และตั้งวิสัยทัศน์ โดยสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนทำงานและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลเชิงลึก ได้ข้อมูลจาก....
- ทบทวนองค์กร อดีตปัจจุบัน
- ทำความเข้าใจคนและบริบทในพื้นที่
- การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

กิจกรรม มาจากการวิเคราะห์/ระดมสมอง โดยใช้ข้อมูล
- สถานการณ์-กลุ่มเป้าหมาย-วิสัยทัศน์-เป้าหมายที่เราตั้งไว้
- จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทั้งในองค์กรและพื้นที่
- ทรัพยากรที่เรามี เช่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคีเครือข่าย เงินทุน ความรู้
- การทบทวนช่องว่าง และโอกาสในพื้นที่ ยังมีอะไรอีกบ้างที่ควรทำเพื่อนำเราไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้

เป้าหมาย ได้มาจาก....
- พิจารณาวิสัยทัศน์และมองย้อนกลับว่า เราจะต้องทำอะไรให้เกิดขึ้นบ้าง(ผลลัพธ์/ผลผลิต) เพื่อไปสู่ภาพการเปลี่ยนแปลงที่อยากเห็น
- กิจกรรมที่ทำ เราตั้งเป้าหมายว่าอยากให้เกิดผลอย่างไร ภายในกรอบระยะเวลาที่วางไว้แต่ละช่วง ระยะสั้น-กลาง-ยาว

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง
Theory of Change

1.1 สถานการณ์ (Situation)

สถานการณ์ปัญหาที่เราอยากแก้
สถานการณ์นี้เป็นปัญหาสังคมอย่างไร
ทำไมปัญหานี้จึงสำคัญ
ขนาดของปัญหา หรือขนาดของผลกระทบ
ปัญหา อุปสรรค มีอะไรบ้าง

พ่อแม่วัยรุ่นมีความซับซ้อน ขึ้นกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ เช่น กรุงเทพ เมือง/ชนบท ชาติพันธุ์ แต่มีปัญหาคล้ายกันคือ การที่พ่อแม่วัยรุ่นต้องดิ้นรนทำมาหากิน ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงลูก ต้องฝากไว้กับปู่ย่าตายาย ทำให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้า

1.2 ข้อมูลเชิงลึก (Insights)

พบว่าพ่อแม่วัยรุ่นที่อยู่ในชุมชนในเมืองมักฝากลูกให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง และออกไปทำงานนอกพื้นที่ (ตามหาต้วยาก) ส่วนแม่ที่เป็นคนชาติพันธุ์จะเลี้ยงลูกเองอยู่ในชุมชน (พ่อวัยรุ่นไปทำงาน) เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้การออกแบบโครงการสำหรับสองกลุ่มเป้าหมายนี้น่าจะแตกต่างกัน บางพื้นที่แม่วัยรุ่นต้องเลิกเรียนและไปอยู่อาศัยกับครอบครัวฝ่ายชาย ทำให้มีความเครียดและกดดัน

- ไม่มีรายได้
- ต้องปรับตัวอยู่ร่วมกับครอบครัวฝ่ายชาย
- ไม่มีอิสระในการตัดสินใจหรือไปที่ไหน

ความท้าทายคือ ทำอย่างไรจะช่วยให้พ่อแม่วัยรุ่นสามารถอยู่ในพื้นที่เลี้ยงลูกไปด้วยและทำงานไปด้วย มีรายได้มากพอที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้

2. กลุ่มเป้าหมายที่แก้ปัญหา (Beneficiaries)

คนที่เราอยากไปช่วยแก้ปัญหาให้ เขาคือใคร อยู่ที่ไหน

พ่อแม่วัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปี ที่ฝากลูกไว้กับปู่ย่าตายาย และที่เลี้ยงเองในครอบครัว (ชาติพันธุ์)

4. กิจกรรม (Activities)

กิจกรรม , กลยุทธ์ที่จะใช้
เพื่อนำไปสู่ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็น

1. ออกแบบกระบวนการเรียนรู้จากทรัพยากรในชุมชน และอบรมพัฒนาทักษะอาชีพและการดูแลลูก โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เช่น เชื่อมโยงกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลาด-สินค้าที่ชุมชนต้องการ
2. สร้างพี่เลี้ยงในชุมชนจากกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นกลุ่มนำร่อง เพื่อส่งต่อให้กับรุ่นต่อไป
3. เปลี่ยนการเรียนรู้ทักษะอาชีพ ให้เป็นวุฒิการศึกษา ในระยะยาว สามารถเทียบโอนและการรับรองหลักสูตรฝึกอบรม

3.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็นของสังคม หรือกลุ่มเป้าหมายนี้ ในอนาคตข้างหน้า 10-20 ปี

พ่อแม่วัยรุ่น มีความเข้มแข็งทางจิตใจ มีทักษะชีวิต มีทางเลือกในการศึกษาและการทำงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการ และความจำเป็น

3.2 เป้าหมาย (S.M.A.R.T Goals)

เป้าหมายที่เราอยากเห็น
1-3-5 ปี

- 1 ปี พ่อแม่วัยรุ่นจะได้รับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ สามารถเป็นพี่เลี้ยงให้พ่อแม่วัยรุ่นด้วยกันเองได้
- 3 ปี เน้นการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพให้ได้รับการยอมรับ และรับรอง เพื่อให้พ่อแม่วัยรุ่นได้วุฒิการศึกษา สามารถต่อยอดทักษะการทำงาน ไปสู่งานที่มีรายได้มากขึ้นได้

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง
Theory of Change

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

1.1 สถานการณ์ (Situation)

สถานการณ์ปัญหาที่เราอยากแก้
สถานการณ์นี้เป็นปัญหาสังคมอย่างไร
ทำไมปัญหานี้จึงสำคัญ
ขนาดของปัญหา หรือขนาดของผลกระทบ
ปัญหา อุปสรรค มีอะไรบ้าง

1.2 ข้อมูลเชิงลึก (Insights)

2. กลุ่มเป้าหมายที่แก้ปัญหา (Beneficiaries)

คนที่เราอยากไปช่วยแก้ปัญหาให้ เขาคือใคร อยู่ที่ไหน

4. กิจกรรม (Activities)

กิจกรรม , กลยุทธ์ที่จะใช้
เพื่อนำไปสู่ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็น

3.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราอยากเห็นของสังคม หรือกลุ่มเป้าหมายนี้ ในอนาคตข้างหน้า 10-20 ปี

3.2 เป้าหมาย (S.M.A.R.T Goals)

เป้าหมายที่เราอยากเห็น
1-3-5 ปี

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง
Theory of Change

ทบทวนเครื่องมือ

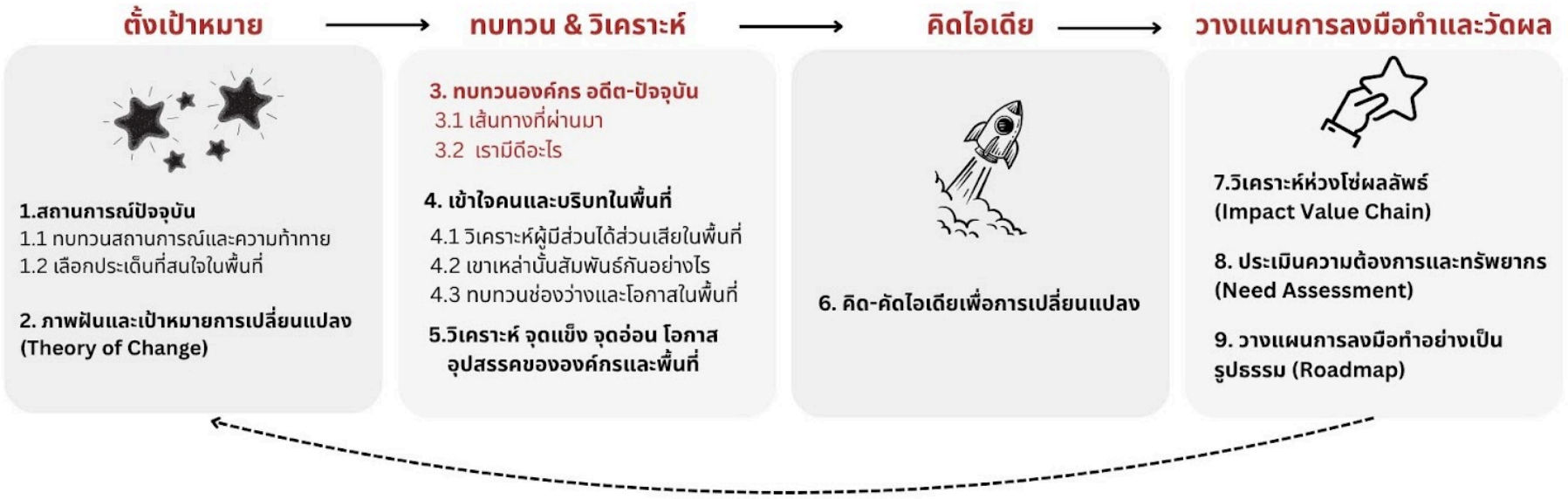
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
สถานการณ์ → ปัญหา → Insights → เป้าหมาย → สิ่งที่ทำ เชื่อมกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลกันหรือไม่	○	○	○
ข้อมูลเชิงลึก (Insights) ที่เลือกมาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหา ช่วยให้เราเข้าใจ “เหตุผล” ทำไมจึงเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ	○	○	○
กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ หรือกลุ่มลูกค้ามีความชัดเจน เรียงตามลำดับความสำคัญ	○	○	○
วิสัยทัศน์ (Vision) เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ และกลุ่มเป้าหมายที่เลือกไว้	○	○	○
เป้าหมายที่ตั้งไว้มีความชัดเจน ตาม S.M.A.R.T goals	○	○	○
กิจกรรมที่ทำเรียงลำดับตามความสำคัญ และนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละระยะ	○	○	○

สะท้อนตนเอง

เช่น สิ่งที่เราวางแผนจะทำ (กิจกรรมหรือแนวทางการดำเนินการ) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายและสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เราตั้งไว้ได้จริงหรือไม่? เราได้พิจารณาความเชื่อมโยงทั้งหมดในภาพรวมแล้วรู้สึก/เป็นอย่างไรบ้าง?

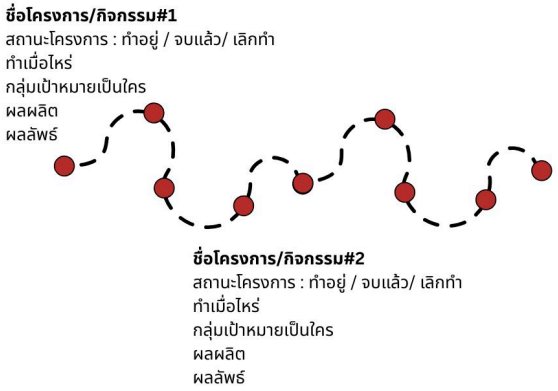
All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3. ทบทวนองค์กร อดีต-ปัจจุบัน

3.1 ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา

เครื่องมือนี้ช่วยให้องค์กรและหน่วยงานในพื้นที่ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมาของตนเอง พาทุกคนกลับไปย้อนดูงานที่เราเคยทำและกำลังทำอยู่ ว่าแต่ละโครงการ/กิจกรรมเด่นที่เราเคยทำนั้น เกิดขึ้นในช่วงใด กลุ่มเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรมนั้นเป็นใคร และกิจกรรมเหล่านั้น ให้ผลผลิตและผลลัพธ์อย่างไรบ้าง สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่เราตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง 1: ในช่วงเริ่มต้นขององค์กร อาจเป็นช่วงที่กำลังทดลองจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาทิศทางในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต เราจึงจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลายมาก ให้เลือกมาเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร หรือสร้างทิศทางการทำงานให้กับองค์กรในเวลาต่อมา เช่น โครงการฝึกอาชีพพ่อแม่วัยรุ่น (ทำอยู่) เริ่มปี 2558 กลุ่มเป้าหมายคือ พ่อแม่วัยรุ่นอายุไม่เกิน 20 ปี ผลผลิตที่ได้คือ พ่อแม่วัยรุ่นเข้าอบรมเดือนละ 20 คน ผลลัพธ์ที่ได้คือ พ่อแม่วัยรุ่นมีทักษะอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น คนละ 300 บาท เป็นต้น

ตัวอย่าง 2: หากองค์กรดำเนินการมานาน อาจมีหลายโครงการหรือกิจกรรมจนทำให้เลือกมาเขียนไม่ถูก สามารถจัดหมวดหมู่กิจกรรมคร่าว ๆ เช่น หมวดกิจกรรมการฝึกอาชีพ หมวดกิจกรรมพัฒนาทักษะสังคมและจิตใจ หมวดกิจกรรมสร้างเครือข่าย หมวดกิจกรรมวางแผนหลักสูตร/กระบวนการ เป็นต้น จากนั้นเลือกโครงการ/กิจกรรมเด่นจากในแต่ละหมวดมาเขียน เช่น โครงการพัฒนาหลักสูตรห้องเรียนยืดหยุ่น (ทำอยู่) เริ่มปี 2567 กลุ่มเป้าหมายคือ พ่อแม่วัยรุ่นอายุไม่เกิน 25 ปี ผลผลิตที่ได้คือหลักสูตรห้องเรียนยืดหยุ่น และพ่อแม่วัยรุ่นเข้าร่วมหลักสูตร 20 คน ผลลัพธ์ที่ได้คือ พ่อแม่วัยรุ่นได้รับวุฒิ ม.3 พร้อมได้ทักษะอาชีพ เป็นต้น

Worksheet 3.1 : ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา

เครื่องมือประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ระยะเวลาดำเนินการขององค์กร/หน่วยงาน

2. โครงการ/กิจกรรมและรายละเอียดเบื้องต้น ประกอบด้วย ชื่อโครงการ สถานะโครงการ ปีที่จัดโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์

วิธีการ

1. ใส่ปี พ.ศ. ที่องค์กรหรือหน่วยงานของเราเริ่มต้นดำเนินงาน
2. ทบทวนเส้นทางการดำเนินงานที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มจนถึงปัจจุบัน ว่าเรามีโครงการหรือกิจกรรมหรือกิจกรรมหลัก/โดดเด่นอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย **“พ่อแม่วัยรุ่น”** (ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้)
3. จากนั้นเขียนโครงการ/**กิจกรรมหลัก หรือ กิจกรรมที่โดดเด่น** เรียงตามลำดับเวลา (ก่อน-หลัง) เพื่อให้เห็นการเติบโตหรือการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินการของเรา โดยภายใต้แต่ละโครงการ/กิจกรรม ให้ใส่รายละเอียด ดังนี้

ชื่อโครงการ/กิจกรรม: แบบย่อ พอให้เห็นภาพว่าทำอะไร

สถานะโครงการ: โครงการ/กิจกรรมนี้ เช่น “ทำอยู่” จนถึงปัจจุบันหรือ “จบแล้ว” ในอดีต

ปีที่จัด: ปีที่เริ่มต้นจัดกิจกรรม (เฉพาะปีแรก ในกรณีที่จัดต่อเนื่องหลายปี)

กลุ่มเป้าหมาย: คนที่เราทำงานด้วย หรือ ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมที่เราทำ

ผลผลิต (Output): “เราทำอะไร” เป็นสิ่งที่จับต้องได้หรือวัดผลได้ทันทีหลังจากทำกิจกรรมหรือโครงการ เช่น จำนวนกิจกรรมที่จัด จำนวนคนที่เข้าร่วม จำนวนคู่มือที่แจก จำนวนพ่อแม่วัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนผู้ปกครองที่ทำได้ตามเป้าหมายของโครงการ/กิจกรรม วิธีการ/กระบวนการพาพ่อแม่วัยรุ่นกลับเข้าโรงเรียน เป็นต้น

ผลลัพธ์ (Outcome): “แล้วสิ่งที่ทำเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ?” เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ได้รับผลจากโครงการ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม ทัศนคติ หรือคุณภาพชีวิต ซึ่งมักวัดได้ในระยะกลางถึงระยะยาว เช่น เด็กมีทักษะการทำขนม รายได้ที่เพิ่มขึ้น พ่อแม่วัยรุ่นมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เป็นต้น

เครื่องมือนี้ควรชวนสมาชิกในองค์กรมาร่วมกันทำ โดยใช้กระดานหรือกระดาษขนาดใหญ่ และใช้ Post It ช่วยกันเขียน โดย 1 Post It = 1 โครงการ

3.1 ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา

Reflecting on Our Journey

ปี พ.ศ. : 2558

ปัจจุบัน

โครงการฝึกอาชีพ (สถานะ: ทำอยู่)

ปีที่จัด : 2558

กลุ่มเป้าหมาย : พ่อแม่วัยรุ่น อายุไม่เกิน 20 ปี

ผลผลิต : อบรมให้เด็ก เดือนละ 20 คน

ผลลัพธ์ : เด็กมีทักษะอาชีพ และรายได้เพิ่มคนละ xx บาท

โครงการสานสัมพันธ์ในครอบครัว (สถานะ: จบแล้ว)

ปีที่จัด : 2560-2562

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ปกครองของพ่อแม่วัยรุ่น

ผลผลิต : อบรมให้ผู้ปกครอง 20 คน

ผลลัพธ์ : ผู้ปกครองเข้าใจพ่อแม่วัยรุ่นมากขึ้น ใช้เวลาร่วมกันมากขึ้น

เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการในพื้นที่ (สถานะ: ทำอยู่)

ปีที่จัด : 2566

กลุ่มเป้าหมาย : พ่อแม่วัยรุ่น

ผลผลิต : พ่อแม่วัยรุ่น 10 คน ได้ทำงานในสถานประกอบการตามวุฒิการศึกษา

ผลลัพธ์ : ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นมีรายได้อย่างน้อย 20,000 บาทต่อเดือน

โครงการบูรณาการศึกษา (สถานะ: ทำอยู่)

ปีที่จัด : 2562

กลุ่มเป้าหมาย : พ่อแม่วัยรุ่น ยังไม่จบ ม.3

ผลผลิต : เด็ก 10 คนได้ วุฒิม.3

ผลลัพธ์ : เด็กเห็นความสำคัญของการเรียนต่อ และหางานที่ดีขึ้นได้

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3.1 ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา

Reflecting on Our Journey

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

ปี พ.ศ. : 25.....

ปัจจุบัน

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3.1 ทบทวนเส้นทางที่ผ่านมา

Reflecting on Our Journey

ทบทวนเครื่องมือ

	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
รวบรวมกิจกรรมหรือโครงการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายขององค์กร(ที่เกี่ยวข้องกับพ่อแม่วัยรุ่น) ครบถ้วนหรือยัง	○	○	○
ระบุสถานะโครงการ ปีที่จัด และกลุ่มเป้าหมายแล้วใช่หรือไม่	○	○	○
ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) ของแต่ละกิจกรรมหรือโครงการสอดคล้องกันหรือไม่	○	○	○

สะท้อนตนเอง

ข้อมูลหรือความเข้าใจจากการทบทวนนี้ ช่วยให้เรามองเห็น “จุดเปลี่ยน” หรือ “พัฒนาการขององค์กร” อย่างไรบ้าง?

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3.2 เรามีดีอะไร

หลังจากที่เราได้ทบทวนเส้นทางขององค์กรในอดีตว่าเคยทำอะไรมาบ้าง ได้ผลลัพธ์หรือผลผลิตอะไรจากการทำงานที่ผ่านมา ขั้นตอนนี้คือการ "ดึงของดีที่เรามี" ขึ้นมามองให้ชัด เพื่อให้เราเห็นศักยภาพและต้นทุนที่มีอยู่แล้วขององค์กรและพื้นที่ของเรา

การสะท้อนนี้ไม่ได้มองเฉพาะความสำเร็จจากงานที่เราทำเท่านั้น แต่เน้นการมองหา "สิ่งที่มีคุณค่า" ที่สามารถนำไปต่อยอดหรือเป็นฐานในการออกแบบนวัตกรรมหรือการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

- ทีมงานของเราเก่งเรื่องอะไร มีทักษะหรือคุณสมบัติพิเศษใด
- เรามีฐานข้อมูล งานวิจัย หรือประสบการณ์ที่ลึกซึ้งในเรื่องใด
- เราเคยสร้างความสัมพันธ์ไว้กับเครือข่าย หรือหน่วยงานใดในพื้นที่บ้าง
- มีเครื่องมือหรือวิธีการทำงานใดที่เราเคยใช้แล้วได้ผลดี
- มีความไว้วางใจจากกลุ่มเป้าหมายหรือชุมชนอยู่แล้วหรือไม่

สิ่งเหล่านี้อาจยังไม่ใช่ “คำตอบ” สำหรับอนาคต แต่เป็น “รากฐานสำคัญ” ที่ช่วยให้เราเห็นว่า เราไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากศูนย์ และสามารถต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่แล้วเพื่อขยายผลหรือออกแบบกลยุทธ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสกัดข้อมูลเชิงลึกจากสิ่งที่เคยทำร่วมกับการระบุความเชี่ยวชาญ และทรัพยากรที่มีอยู่ในมือ จะช่วยให้องค์กรมีภาพรวมที่ชัดเจนขึ้นว่า เราพร้อมเรื่องอะไร และอะไรคือต้นทุนที่มีค่าต่อการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายของเราในระยะต่อไป

Worksheet 3.2 : ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร

เครื่องมือประกอบไปด้วย

1. ข้อมูลเชิงลึกจากการทำงานที่ผ่านมา (Insights)
2. ความรู้ ความเชี่ยวชาญ (Expertise)
3. ทรัพยากรและสินทรัพย์ที่มี/สะสมไว้ (Resources and Assets)

วิธีการ

1. ทำงานร่วมกันเป็นทีม (2-5 คน) เพื่อช่วยกันสะท้อนสิ่งที่เราเห็นจากการทบทวนอดีตที่ผ่านมาขององค์กร/หน่วยงาน/พื้นที่ที่เราทำงานอยู่
2. เขียนรายการต่าง ๆ ลงในตาราง 3 ช่อง โดยไม่ต้องเรียงลำดับความสำคัญ
   - ข้อมูลเชิงลึกจากการทำงานที่ผ่านมา (Insights) เป็นเรื่องที่คนอื่นที่ไม่ได้ทำงานนี้ไม่รู้ เราได้รับรู้จากหน้างานของเรา หรือเป็นข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน เช่น เราเห็นอะไรที่คนอื่นไม่เห็นจากหน้างาน? เราเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างไรลึกขึ้นจากการทำงานจริง?
   - ความรู้ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) เช่น ทีมของเรามีความถนัดหรือเชี่ยวชาญด้านใด? เรามีวิธีการทำงานเฉพาะตัวที่เป็นจุดแข็งหรือไม่? เรามีองค์ความรู้เฉพาะทางอะไรที่สั่งสมมา หรือ ค้นพบวิธีการหรือกระบวนการที่ทำแล้วดี สร้างการเปลี่ยนแปลงจากประสบการณ์หรือไม่?
   - ทรัพยากรและสินทรัพย์ที่มี/สะสมไว้ (Resources and Assets) ไม่ว่าจะเป็น
     - คน: ทีมงาน, อาสาสมัคร, วิทยากร, เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ
     - เครื่องมือ กระบวนการ หรือแบบฝึกที่พัฒนาไว้แล้ว
     - เงินทุนหรือทรัพยากรที่เคยได้รับและยังใช้ได้
     - ความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือกลุ่มในพื้นที่

Note :
ไม่ต้องกลัวว่าจะเขียน “เยอะไป” บางทีคุณค่าขององค์กรเราอยู่ในรายละเอียดเล็ก ๆ ถ้าเขียนไม่ออก ให้ลองนึกถึง “เรื่องเล่าความสำเร็จเล็ก ๆ” แล้วดึงสิ่งที่ทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น

3. เมื่อเขียนเสร็จแล้ว อาจใช้ปากกาไฮไลท์ เน้นสิ่งที่สามารถ "ต่อยอด" ได้ในอนาคต

3.2 ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร

Insights, Expertise, Resources and Assets Discovery

ข้อมูลเชิงลึก (Insights)

ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับงานที่เราทำ
เป็นเรื่องที่คนอื่นที่ไม่ได้ทำงานนี้ไม่รู้ เราได้รับรู้จาก
หน้างานของเรา หรือเป็นข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ
กระบวนการทำงาน

- พ่อแม่วัยรุ่นที่อยู่ในชุมชนในเมือง โดยเฉพาะอยู่ในกลุ่มคนจนเมือง จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวมากกว่าพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่ชนบท เนื่องจากไม่มีคนช่วยดูแลลูก อาศัยในบ้านเช่า หรืออาจต้องย้ายที่อยู่อาศัยบ่อย ทำให้ไม่มีสังคมหรือชุมชนช่วยดูแล แต่พ่อแม่วัยรุ่นในชนบท มีสมาชิกในชุมชนหลายคนช่วยดูแล แม้ว่าความสัมพันธ์จะไม่ได้ดีนักก็ตาม
- นิยามของ "พ่อแม่วัยรุ่น" ในแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกัน เช่น บางองค์กรกำหนดพ่อแม่วัยรุ่นไม่เกิน 20 ปี หรือบางองค์กรกำหนดไม่เกิน 18 ปี เป็นต้น จึงทำให้เกิดช่องว่างในการให้ความช่วยเหลือ
- การทำงานขององค์กรต่างๆ รวมถึงภาครัฐ ยังไม่มีการเชื่อมร้อยงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ทำงานแยกส่วนกัน
- ขาดการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะเมื่อพ่อแม่วัยรุ่นย้ายถิ่นฐาน ออกนอกพื้นที่
- สุขภาพจิตแม่วัยรุ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่ยังไม่ค่อยมีใครทำสิ่งนี้

ความเชี่ยวชาญ (Expertise)

ประสบการณ์ ความถนัด ถวามเชี่ยวชาญ ความรู้
สิ่งที่เราเก่งกว่าคนอื่น

- มีประสบการณ์การทำงานกับพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่เกือบ 20 ปี ทำให้คุ้นเคยและมีวิธีการเข้าหากลุ่มพ่อแม่วัยรุ่น
- เชี่ยวชาญด้านการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง
- ถนัดติดต่อประสานงาน เชื่อมร้อยงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสร้างเครือข่ายในพื้นที่เดียวกันให้เข้มแข็งมากขึ้น

ทรัพยากร (Resources & Assets)

ทรัพยากรที่เรามี (เงิน, คน, เครือข่าย ฯลฯ)
ที่สะสมตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน

- มีเงินทุนสนับสนุนจาก สสส. ตลอดระยะเวลาการทำงานที่ผ่านมา
- มีทีมงานที่มีประสบการณ์ทำงานกับกลุ่มเป้าหมายเกือบ 20 ปี
- มีทีมงานรุ่นใหม่ ที่สามารถนำเสนอมุมมองหรือไอเดียใหม่ในการทำงานได้
- มีเครือข่ายที่สามารถติดต่อกับผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ให้ช่วยเบิกทางไปทำงานในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3.2 ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร

Insights, Expertise, Resources and Assets Discovery

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

ข้อมูลเชิงลึก (Insights)	ความเชี่ยวชาญ (Expertise)	ทรัพยากร (Resources & Assets)
ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับงานที่เราทำ เป็นเรื่องที่คนอื่นที่ไม่ได้ทำงานนี้ไม่รู้ เราได้รับรู้จากหน้างานของเรา หรือเป็นข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน	ประสบการณ์ ความถนัด ถวามเชี่ยวชาญ ความรู้ สิ่งที่เราเก่งกว่าคนอื่น	ทรัพยากรที่เรามี (เงิน, คน, เครือข่าย ฯลฯ) ที่สะสมตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

3.2 ค้นหาข้อมูลเชิงลึก ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร

Insights, Expertise, Resources and Assets Discovery

ทบทวนเครื่องมือ

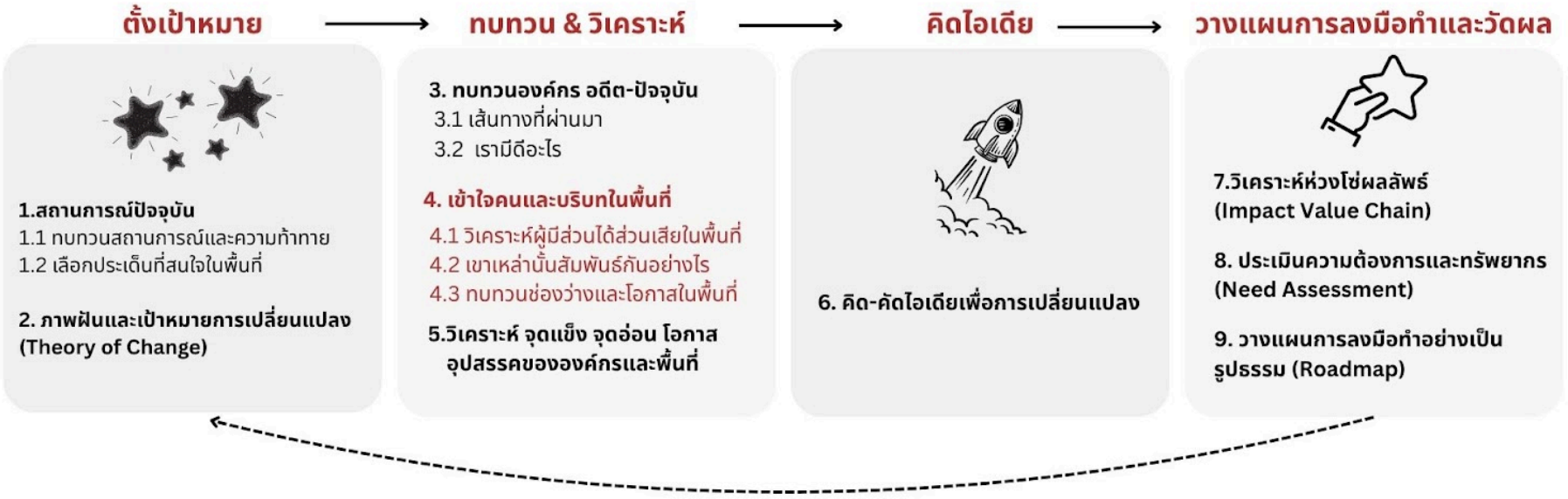
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ข้อมูลเชิงลึก (Insight) สกัดสิ่งสำคัญออกมาจากงานที่เราทำ ประสบการณ์การทำงานจริง	○	○	○
ความเชี่ยวชาญ (Expertise) เกี่ยวกับงาน หรือมาจากประสบการรณ์การดำเนินการ	○	○	○
สินทรัพย์ในด้านต่าง ๆ (Resource & Assets) ทรัพยากรในการดำเนินงานที่เรามีอยู่ตอนนี้	○	○	○

สะท้อนตนเอง

การทบทวนข้อมูลเชิงลึก จุดแข็ง และทรัพยากรที่เรามี ให้มุมมองใหม่อะไรแก่เราบ้าง?

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4. เข้าใจคนและบริบทพื้นที่

4.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่มีใครบ้าง

การทำงานประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนอย่างประเด็นพ่อแม่วัยรุ่นนั้น เราไม่สามารถทำงานโดยลำพัง หรือมองเพียงแค่กลุ่มเป้าหมายตรงหน้าได้ แต่ต้องเข้าใจ “สภาพแวดล้อมทั้งหมดที่โอบล้อมเขาอยู่” มีใครเกี่ยวข้องบ้าง และแต่ละคน/หน่วยงานมีบทบาทหรืออิทธิพลอย่างไรต่อปัญหาและการแก้ไข การทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เราเห็นภาพรวมของ “ระบบ” ที่เรากำลังจะเข้าไปทำงาน

ทำไมต้องทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย?

- เพื่อให้เราไม่หลุดจากบริบทและความเป็นจริงของพื้นที่
- เพื่อให้เข้าใจว่าใครกำลัง “ทำอะไรอยู่แล้ว” และหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อน
- เพื่อค้นหา “พันธมิตร” ที่อาจร่วมมือกันสร้างพลังให้การเปลี่ยนแปลง
- เพื่อวางแผนการมีส่วนร่วม การสื่อสาร และการสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม
- เพื่อมองเห็น “จุดอ่อนของระบบ” หรือช่องว่างที่ยังไม่มีใครดูแล

ตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น นอกเหนือจากพ่อแม่วัยรุ่นเอง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก และเป็น ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา และคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน อสม. เป็นผู้มีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน เป็นทั้งผู้ดูแล ผู้ให้การสนับสนุน และบางครั้งอาจเป็นผู้สร้างแรงกดดันหรือการตีตรา
2. หน่วยงานในพื้นที่ที่ทำงานประเด็นนี้และมีบริการของตนเอง เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.), ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์กรพัฒนาเอกชน, กลุ่มอาสา หรือกลุ่มเยาวชน ที่มีประสบการณ์ตรงทำงานกับประเด็นนี้ ไม่ว่าจะเป็น ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา หรือสนับสนุนพ่อแม่วัยรุ่นในด้านต่าง ๆ
3. หน่วยงานเชื่อมร้อยกลไกในพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกัน
4. กลไกนโยบายและผู้ให้ทุน

Worksheet 4.1 : ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

เครื่องมือนี้ช่วยให้สามารถมองเห็น **ภาพรวมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่** ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น ตั้งแต่ระดับพื้นที่จนถึงระดับนโยบาย

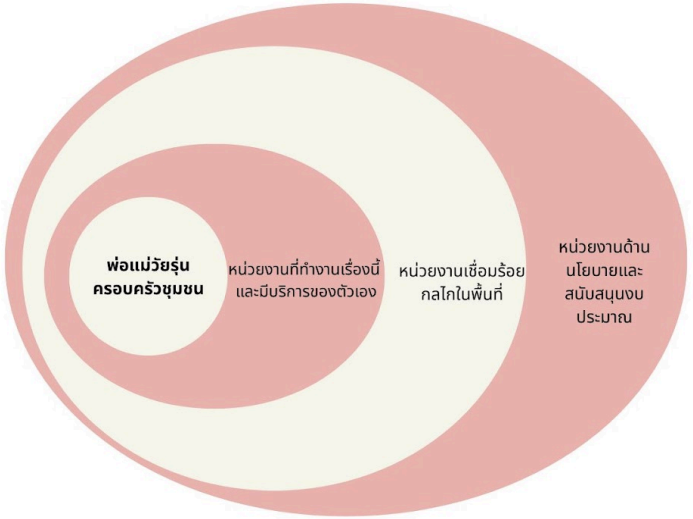
วิธีการ

1. จากตาราง worksheet ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตาราง worksheet 3.1 พิจารณาว่าในพื้นที่ของคุณมีหน่วยงาน/องค์กรเหล่านี้หรือไม่

ถ้ามีหน่วยงาน/องค์กรนั้น ๆ ในพื้นที่ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าหน่วยงาน/องค์กรนั้น (สามารถเขียนรายละเอียดเพิ่มเติม เขียนชื่อองค์กร/บุคคลที่รู้จักลงไปได้)

ถ้าไม่แน่ใจว่ามีหรือไม่ ให้ทำเครื่องหมาย ○

2. หากมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ แต่ไม่อยู่ในรายชื่อ สามารถเขียนเพิ่มเติมในช่อง “อื่น ๆ”
3. ใช้ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการนี้สำหรับขั้นตอนต่อไป

4.1 ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
Stakeholder Review

✓✓ มีในพื้นที่ และทำงานรวมกันอยู่ ✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ/ไม่รู้

ครอบครัวและชุมชน

[✓] ครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย

[✓✓] อสม./อสส

[ ] ผู้นำทางการ (ประธานชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน)

[ ] ผู้นำไม่เป็นทางการ (ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชุมชน)

[✓✓] ผู้นำกลุ่มเด็กและเยาวชน

[ ] ชุมชน/คนในชุมชน

[ ] อื่น ๆ .....

หน่วยงานที่ทำงานเรื่องนี้ และมีบริการของตัวเอง

[ ] องค์กรไม่แสวงหากำไรในชุมชน (มูลนิธิต่าง ๆ) : .....

[ ] บ้านพัก/สถานที่ สำหรับผู้หญิงและเด็กในภาวะฉุกเฉิน (shelter)

หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว

[◯] ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด.....

[ ] สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)

[ ] บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด

[ ] อื่น ๆ

ระบบบริการสุขภาพ สาธารณสุข

[ ] ศูนย์อนามัย : .....

[✓✓] รพ.สต/ศูนย์บริการสาธารณสุข : รพสต. ห้วยน้ำนึง

[ ] โรงพยาบาล : .....

[ ] คลินิกเอกชน : ..... [ ] อื่น ๆ : .....

หน่วยงานที่ทำด้านการศึกษาและอาชีพ

[ ] กองการศึกษา : .....

[ ] ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ

[ ] ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพจังหวัด (สังกัด พม.)

[ ] ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัด (สังกัด พม.)

[ ] สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด [ ] สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

[◯] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา)

[ ] ศึกษาธิการจังหวัด

[ ] โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร (กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาสังคม)

[✓] โรงเรียน : วัดบ้านไร่ ห้วยน้ำนึง [ ] มหาวิทยาลัย : .....

[ ] หน่วยงานรัฐอื่น ๆ เช่น กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม เศรษฐกิจ, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

[✓✓] หน่วยงานเอกชน : บริษัท น้ำดื่มใจดี

[ ] อื่น ๆ .....

หน่วยงานเชื่อมร้อยกลไกในพื้นที่

[◯] หน่วยจัดการเรียนรู้ (กลุ่ม/องค์กรที่ได้รับงบสนับสนุนจาก กสศ.)

[✓✓] สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)

[ ] นักการเมืองในพื้นที่ เช่น สส. สจ. สท.

[ ] คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ.....

[ ] อื่น ๆ .....

กลไกด้านโยบายและให้ทุน

[ ] มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่

[ ]ที่ปรึกษาวิชาการ

[ ] คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดว่าด้วยเรื่องท้องวัยรุ่น

[ ] สสส.

[✓✓] กสศ.

[ ] อื่น ๆ .....

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.1 ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
Stakeholder Review

✓✓ มีในพื้นที่ และทำงานรวมกันอยู่ ✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ/ไม่รู้

ครอบครัวและชุมชน	หน่วยงานที่ทำงานเรื่องนี้ และมีบริการของตัวเอง	หน่วยงานเชื่อมร้อย กลไกในพื้นที่	กลไกด้านนโยบาย และให้ทุน
[ ] ครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย [ ] อสม./อสส [ ] ผู้นำทางการ (ประธานชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) [ ] ผู้นำไม่เป็นทางการ (ปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชุมชน) [ ] ผู้นำกลุ่มเด็กและเยาวชน [ ] ชุมชน/คนในชุมชน [ ] อื่น ๆ	[ ] องค์กรไม่แสวงหากำไรในชุมชน (มูลนิธิต่าง ๆ) : ..... [ ] บ้านพัก/สถานที่ สำหรับผู้หญิงและเด็กในภาวะฉุกเฉิน (shelter) **หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว** [ ] ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด..... [ ] สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) [ ] บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด [ ] อื่น ๆ **ระบบบริการสุขภาพ สาธารณสุข** [ ] ศูนย์อนามัย : ..... [ ] รพ.สต/ศูนย์บริการสาธารณสุข : ..... [ ] โรงพยาบาล : ..... [ ] คลินิกเอกชน : ..... [ ] อื่น ๆ : ..... **หน่วยงานที่ทำด้านการศึกษาและอาชีพ** [ ] กองการศึกษา : ..... [ ] ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ [ ] ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพจังหวัด (สังกัด พม.) [ ] ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาสตรีและครอบครัวจังหวัด (สังกัด พม.) [ ] สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด [ ] สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน [ ] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา) [ ] ศึกษาธิการจังหวัด [ ] โรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร (กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาสังคม) [ ] โรงเรียน : ..... [ ] มหาวิทยาลัย : ..... [ ] หน่วยงานรัฐอื่น ๆ เช่น กองพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม เศรษฐกิจ, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย [ ] หน่วยงานเอกชน : ..... [ ] อื่น ๆ	[ ] หน่วยจัดการเรียนรู้ (กลุ่ม/องค์กรที่ได้รับงบสนับสนุนจาก กสศ.) [ ] สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) [ ] นักการเมืองในพื้นที่ เช่น สส. สจ. สท. [ ] คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ..... [ ] อื่น ๆ	[ ] มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ [ ]ที่ปรึกษาวิชาการ [ ] คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดว่าด้วยเรื่องท้องวัยรุ่น [ ] สสส. [ ] กสศ. [ ] อื่น ๆ .....

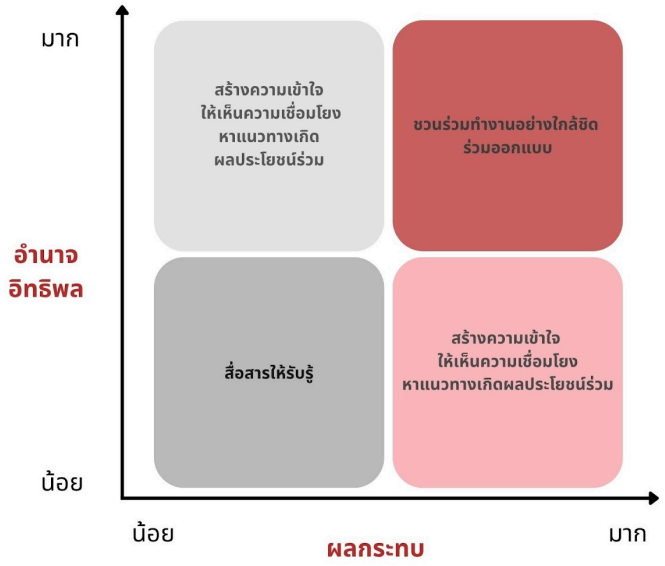
All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.2 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การรู้ว่ามี “ใครบ้าง” ที่เกี่ยวข้องกับงานของเรา เป็นเพียงก้าวแรกเท่านั้น สิ่งสำคัญถัดมาคือการทำความเข้าใจว่า แต่ละคนหรือหน่วยงานมีอิทธิพลกับงานของเรามากน้อยแค่ไหน เขามีความสนใจหรือได้รับผลกระทบจากปัญหานี้ มากน้อยเพียงใด การเข้าใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ช่วยให้เห็นว่าใครมีบทบาทสำคัญ ใครสนับสนุนงานของเรา หรือใครอาจเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนในอนาคตได้บ้าง

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยให้เรา

- มองเห็น พลัง หรือ อิทธิพล ที่แต่ละกลุ่มมีต่อประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น
- รู้ว่าเราควรเชื่อมประสานกับใคร เพื่อเพิ่มพลังในการขับเคลื่อนงาน
- สร้างกลยุทธ์การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม
- วางแผนพัฒนา “แนวร่วม” ที่มีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างการเปลี่ยนแปลง
- สามารถวางแผนสื่อสารและสร้างความร่วมมือได้ตรงจุด

Worksheet 4.2-1 : วิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

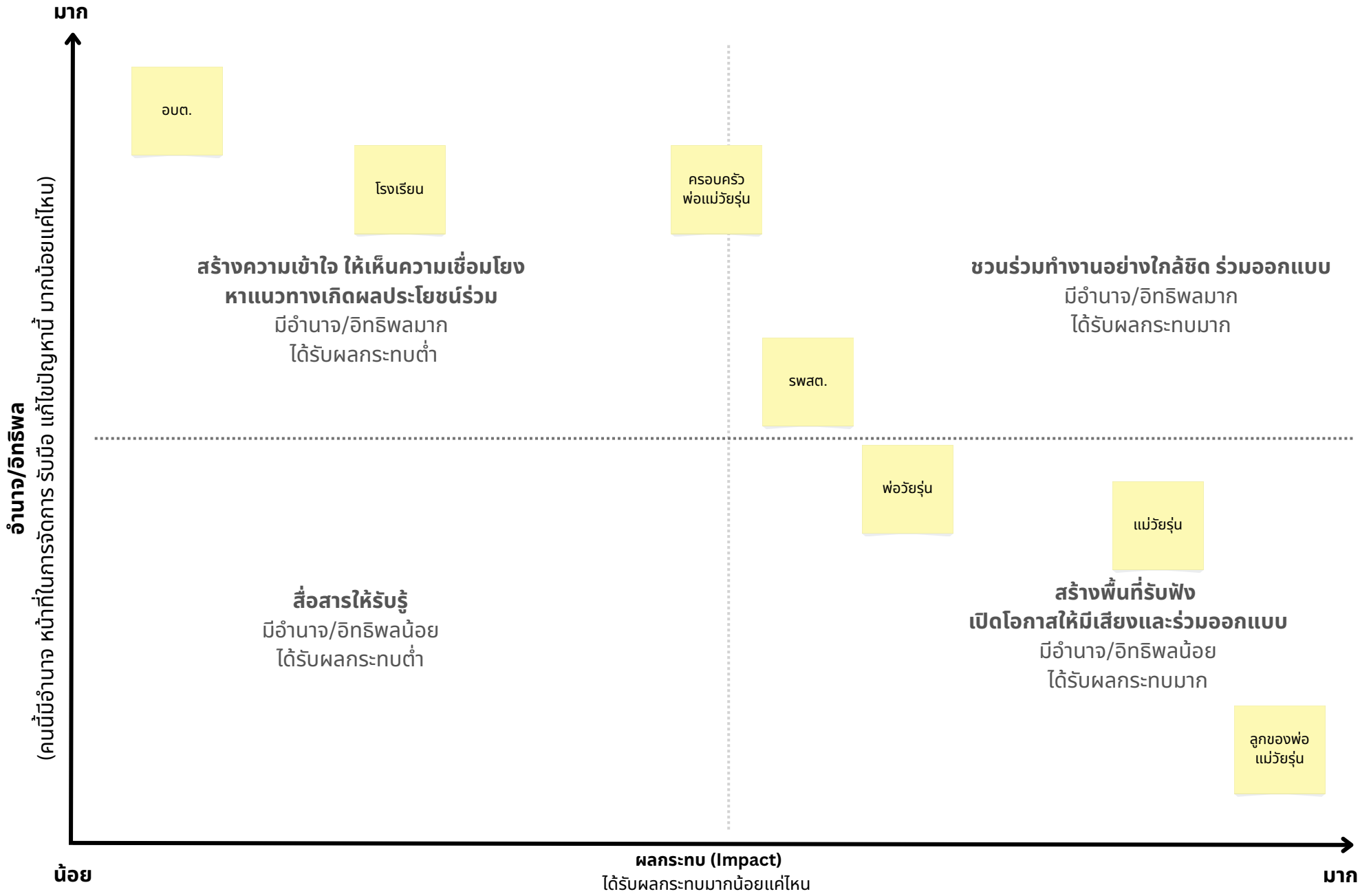
เครื่องมือนี้คือตารางกราฟสองแกน ที่ใช้จัดหมวดหมู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามเกณฑ์ 2 ด้าน:$
แกนตั้ง: อำนาจ หรือ อิทธิผลที่มีต่อประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น (น้อย-มาก)
แกนนอน: ได้ผลกระทบจากเรื่องนี้มากหรือน้อย (น้อย-มาก)
เครื่องมือนี้ประกอบไปด้วย 4 ช่องหลักได้แก่

กลุ่ม	ลักษณะ	แนวทางสร้างความร่วมมือ
มีอำนาจ-ได้รับผลกระทบสูง	ผู้มีบทบาทสำคัญ และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลง	**เชิญร่วมออกแบบ** เป็นพันธมิตรร่วม เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ผู้นำชุมชนที่ตื่นตัว
มีอำนาจ-ได้รับผลกระทบน้อย	มีอิทธิพลต่อระบบ แต่ไม่เห็นว่าเรื่องนี้สำคัญ	**สร้างพื้นที่รับฟัง–สื่อสารจุดเชื่อมโยง** เช่น ผู้บริหารท้องถิ่นบางคน นักการเมืองท้องถิ่น
ไม่มีอำนาจ-ได้รับผลกระทบสูง	ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่ไม่ค่อยมีสิทธิ์ มีเสียง	**เปิดพื้นที่–หนุนให้มีเสียง** เช่น แม่วัยรุ่น กลุ่มพี่เลี้ยงวัยใกล้เคียง
ไม่มีอำนาจ-ได้รับผลกระทบน้อย	ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง ยังไม่รับรู้ หรือไม่เห็นว่าเกี่ยวข้อง	**สื่อสารให้เข้าใจภาพรวม** เช่น หน่วยงานทั่วไปในพื้นที่ นักเรียนชายที่อาจเป็นพ่อวัยรุ่น

วิธีการ

1.ลิสต์รายชื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง
2. จัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ตามอำนาจ และความสนใจหรือผลกระทบที่ได้รับจากประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น

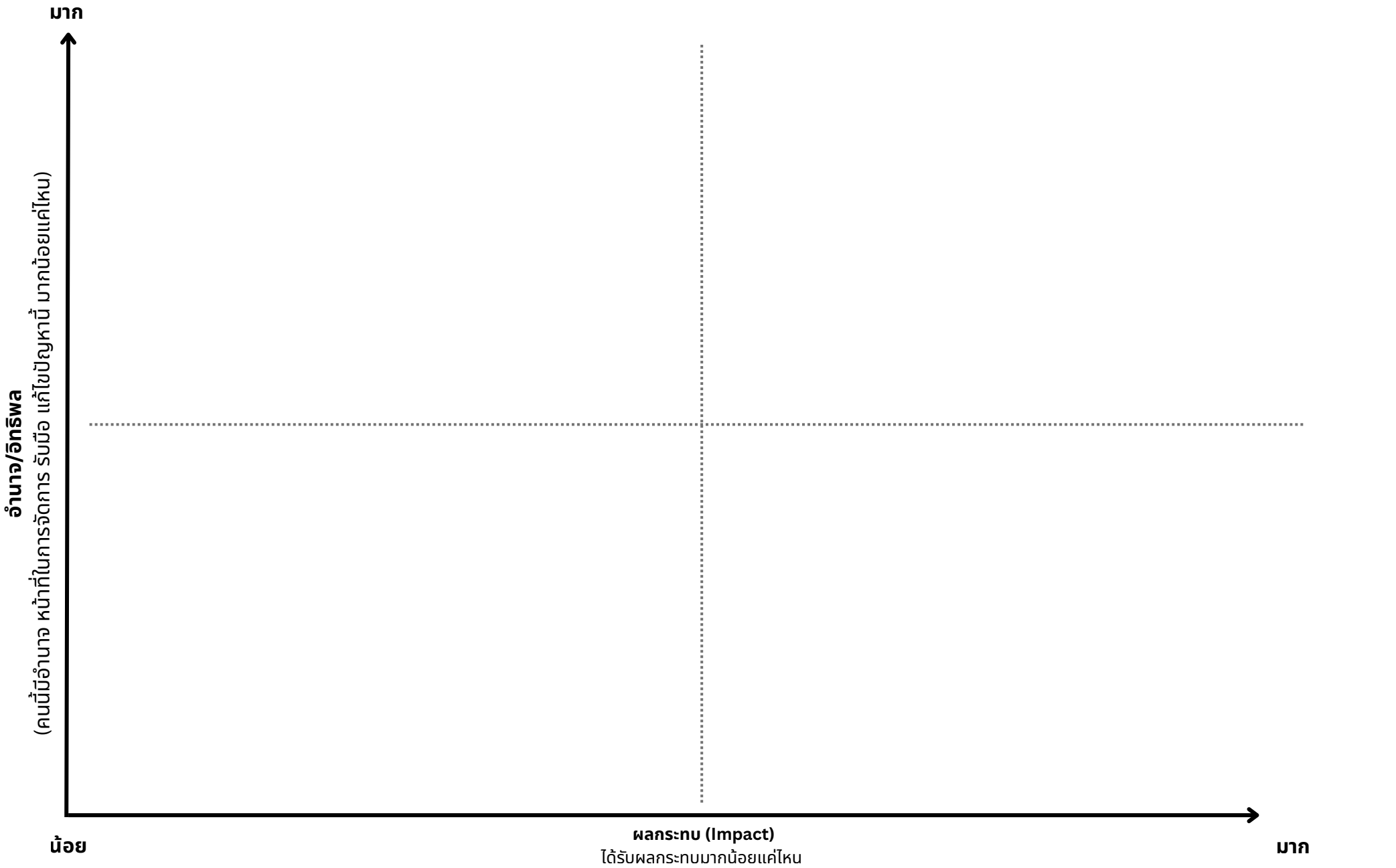
4.2-1 วิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
Stakeholder's Power Analysis

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.2-1 วิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
Stakeholder's Power Analysis

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

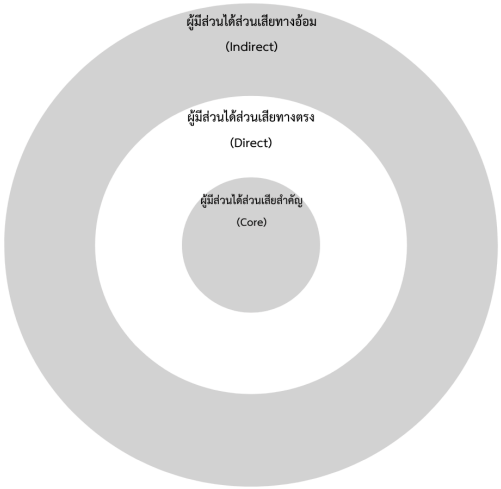
4.2 วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การรู้ว่ามี “ใครบ้าง” ที่เกี่ยวข้องกับงานของเรา เป็นเพียงก้าวแรกเท่านั้น สิ่งสำคัญถัดมาคือการทำความเข้าใจว่า แต่ละคนหรือหน่วยงานมีบทบาทอย่างไร มีอิทธิพลหรือความสัมพันธ์กับงานของเรามากน้อยแค่ไหน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้เป็นอย่างไร ใครมีบทบาทสำคัญ ใครสนับสนุนงานของเรา หรือใครอาจเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนในอนาคตได้บ้าง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยให้เรา

- มองเห็น พลัง หรือ อิทธิพล ที่แต่ละกลุ่มมีต่อประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น
- รู้ว่าเราควรเชื่อมประสานกับใคร เพื่อเพิ่มพลังในการขับเคลื่อนงาน
- รู้จุดที่ควร “ระวัง” หรือ “เสริม” ความสัมพันธ์ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
- สร้างกลยุทธ์การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม
- วางแผนพัฒนา “แนวร่วม” ที่มีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ทีมของคุณระดมความคิดจัดวางผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามระดับของความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันในประเด็นที่ทำงานหรือในการ และทบทวนจากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่าเคยมีปฏิสัมพันธ์กับใครอย่างไร เพื่อให้เห็นภาพรวมของความสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างชัดเจน ช่วยให้ทีมสามารถวางแผนสื่อสารและสร้างความร่วมมือได้ตรงจุด และมองเห็นภาพรวมของระบบที่เราทำงานอยู่ได้ดีขึ้น

Worksheet 4.2-2 : วิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เครื่องมือประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่
1. จัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ตามบทบาทและอิทธิพลที่มีต่อประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วิธีการ

1. ย้อนกลับไปดูข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เราระบุชื่อกลุ่มหรือองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไว้แล้ว หากพบว่ามีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่ยังไม่ระบุไว้ก่อนหน้า สามารถเพิ่มชื่อเข้ามาได้ตามความเหมาะสม
2. จัดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ตามบทบาทและอิทธิพลที่มีต่อประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น โดย แยกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

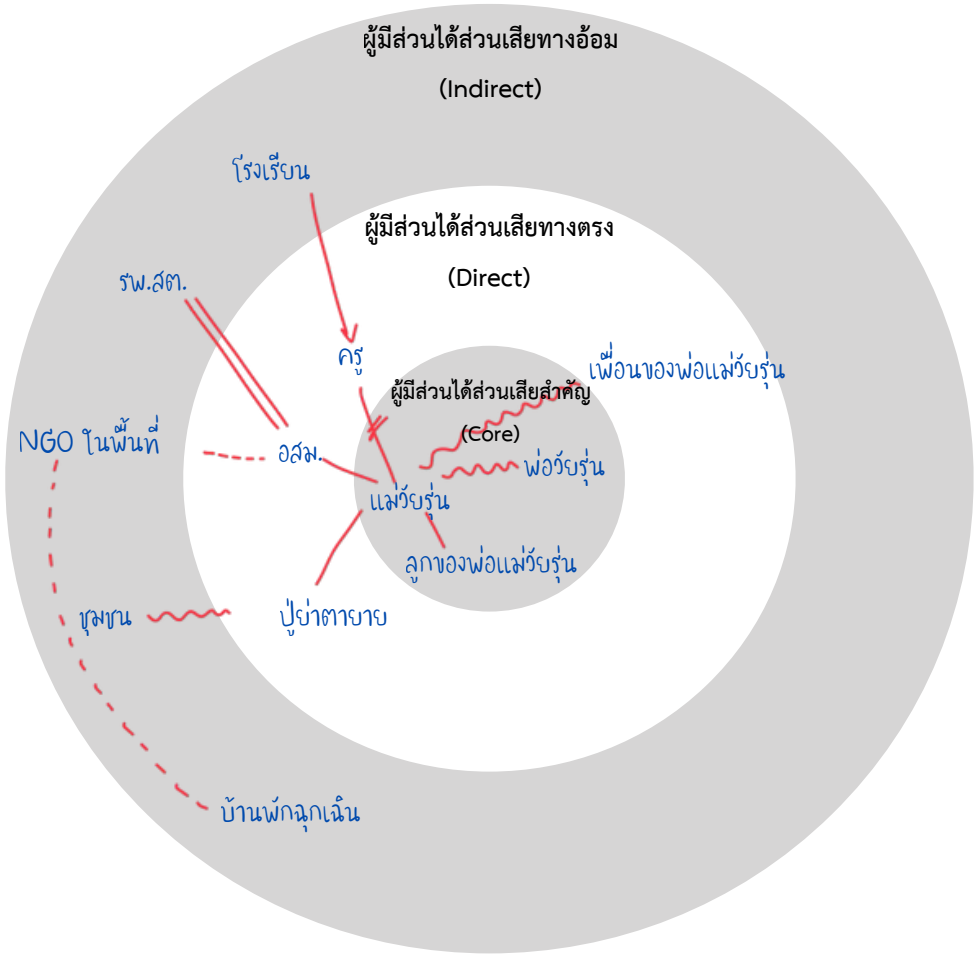
1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ/หลัก (Key Stakeholders):
   คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง (Direct Stakeholders):
   คือ กลุ่มที่มีบทบาทโดยตรงต่อความสำเร็จของเป้าหมาย เช่น หน่วยงานท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพงาน ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้นำชุมชนที่สามารถชี้ขาดหรือหนุนเสริมการดำเนินงาน หรือ กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์หรือได้รับผลโดยตรงจากการดำเนินงานของเรา เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ร่วมโครงการ ชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม หรืออาสาสมัครที่ร่วมขับเคลื่อน
3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม (Indirect Stakeholders):
   คือ กลุ่มที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของงาน เช่น หน่วยงานนโยบายระดับประเทศ หน่วยงานสนับสนุนทุน สื่อท้องถิ่น หรือภาคธุรกิจในพื้นที่

3. จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละราย ว่าเคยมีความร่วมมือกันอย่างไร หรือมีอิทธิพลซึ่งกันและกันหรือไม่ โดยใช้สัญลักษณ์ต่อไปนี้เพื่อระบุลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละกลุ่ม

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.2-2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
Stakeholder Relationship Analysis

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ: เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน

- แม่วัยรุ่น (ผู้ที่ประสบปัญหา) เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักขององค์กร
- พ่อวัยรุ่น (ผู้ที่ประสบปัญหา) เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักขององค์กร
- ลูกของพ่อแม่วัยรุ่น (ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา) เป็นกลุ่มเป้าหมายรองขององค์กร

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง : ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำงาน หรือได้รับกระทบกับการดำเนินงานโดยตรง

- ผู้ปกครอง (ส่วนใหญ่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย)
- ครู (เป็นคนสุดท้ายที่รู้เรื่องนี้)
- เพื่อนของพ่อแม่วัยรุ่น (เป็นที่ปรึกษา)
- อสม. (เป็นคนพบเด็กในชุมชนและพาไปฝากครรภ์)

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม: ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำงาน หรือได้รับกระทบกับการทำงานทางอ้อม

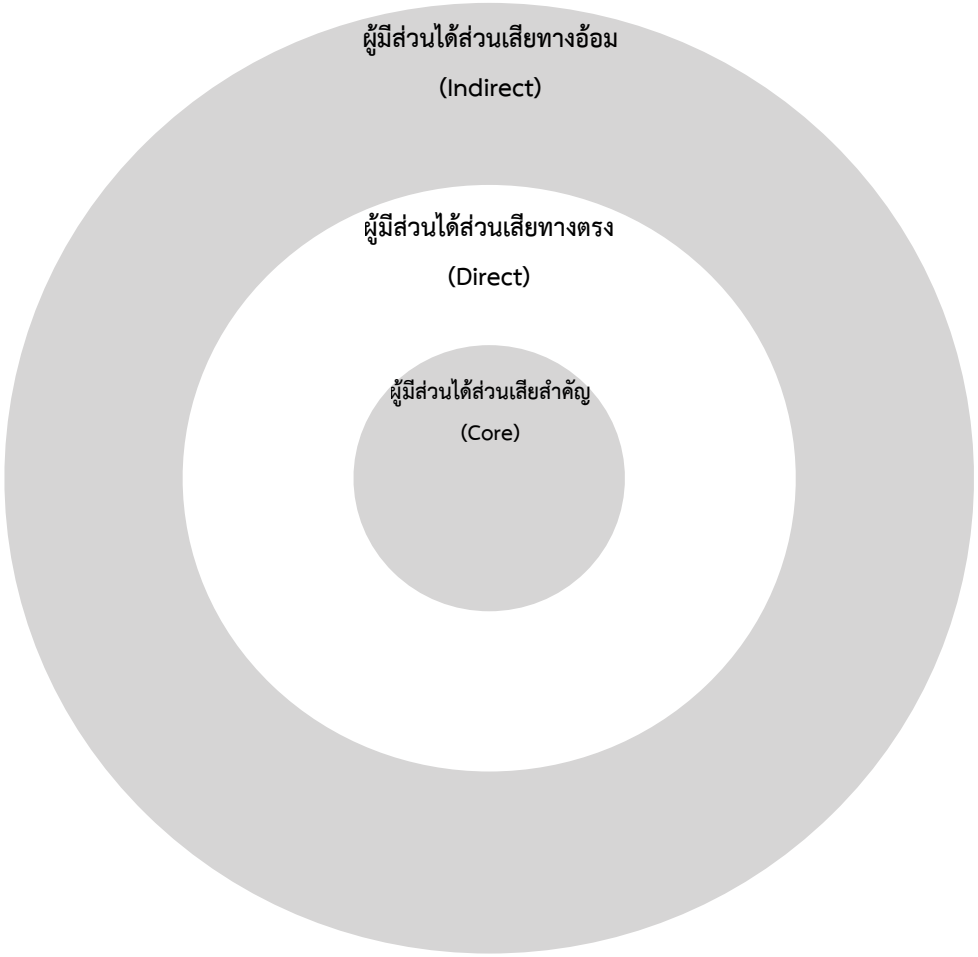
- รพสต. (ดูแลแม่วัยรุ่นในช่วงระหว่างตั้งครรภ์ และแรกคลอด)
- โรงเรียน (ต้องออกวุฒิการศึกษากรณีเด็กต้องการไปเรียนต่อ)
- NGO ในพื้นที่ ที่ทำงานกับพ่อแม่วัยรุ่น
- บ้านพักฉุกเฉิน (กรณีที่ครอบครัวไม่ยอมรับ แม่วัยรุ่นบางคนต้องพึ่งบ้านพักฉุกเฉิน)

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.2-2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Stakeholder Relationship Analysis

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ: เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง : ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำงาน หรือได้รับกระทบกับการดำเนินงานโดยตรง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม: ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำงาน หรือได้รับกระทบกับการทำงานทางอ้อม

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.1/4.2 ทบทวนและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
Stakeholder Review & Analysis

ทบทวนเครื่องมือ

	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอบด้าน	○	○	○
เลือกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญมาจากการ “ทบทวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่”	○	○	○
มีความเข้าใจและสามารถระบุความสัมพันธ์/ความสำคัญระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มในพื้นที่ได้	○	○	○
หากยังขาดข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เรารู้ว่าจะไปหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ไหน	○	○	○

สะท้อนตนเอง

มีใครที่เราไม่ได้นึกถึงมาก่อน หรือมีใครอื่นอีกบ้างที่เราต้องคำนึงถึงในการทำงาน
มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงาน/องค์กรใดบ้างที่น่าสนใจหรือน่าจะมีอิทธิพลกับงานหรือพื้นที่ทำงานของเรา

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

การทำงานเพื่อสนับสนุนพ่อแม่วัยรุ่นไม่ใช่เพียงแค่ “ทำในสิ่งที่เราทำได้” เท่านั้น แต่ยังต้องเข้าใจภาพรวมของพื้นที่ที่เราทำงานอยู่ ว่า มีบริการหรือระบบสนับสนุนใดที่ครอบคลุมและเพียงพอแล้ว และ ยังมีส่วนใดที่ขาดหรือควรได้รับการเติมเต็ม ซึ่งเป็นช่องว่างที่ยังไม่มีใครดูแล

ขั้นตอนนี้จึงสำคัญ เพราะจะช่วยให้เรา มองเห็นภาพรวมของระบบในพื้นที่ และยังช่วยให้สามารถระบุช่องว่างและโอกาสในการสร้างความร่วมมือหรือออกแบบแนวทางใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม

- มองเห็นภาพรวมว่าในพื้นที่ของคุณมี บริการหรือระบบสนับสนุนใดบ้าง สำหรับพ่อแม่วัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นบริการโดยภาครัฐ ภาคประชาสังคม หรือกลุ่มอาสาสมัคร
- ช่วยทบทวน ช่องว่าง (สิ่งที่ยังไม่มี) และโอกาสในการสร้างความร่วมมือหรือออกแบบแนวทางใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- ใช้เป็นจุดตั้งต้นในการออกแบบแผนงานหรือสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ต่อไป

โดยจะเป็นการทบทวนจากมุมมองกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลางว่า ในพื้นที่ของเรามี **บริการหรือระบบสนับสนุนพ่อแม่วัยรุ่น** ในแต่ละช่วงชีวิตหรือไม่ ตั้งแต่ เริ่มรู้ว่าตั้งครรภ์ ช่วงระหว่างตั้งครรภ์ หลังคลอด และระยะยาวไปจนถึงช่วงที่ต้องเลี้ยงดูลูก โดยพิจารณาใน **4 มิติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของพ่อแม่วัยรุ่น** ได้แก่

สุขภาพ

การศึกษา

สังคม

เศรษฐกิจ

1. **สุขภาพ:** การทำแท้ง ฝากครรภ์ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของแม่และลูก การดูแลหลังคลอด ฯลฯ
2. **การศึกษา:** การได้รับการศึกษาที่เหมาะสม วุฒิการศึกษา กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา หรือการเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะชีวิตและสังคม ทักษะพ่อแม่
3. **ชุมชน:** การสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนบ้าน โรงเรียน กลุ่มวัยรุ่น อสม.
4. **เศรษฐกิจ:** ช่องทางการสร้างรายได้ ฝึกอาชีพ สวัสดิการ หรือความช่วยเหลือในด้านปากท้องต่าง ๆ

ข้อมูลและแนวคิดในขั้นตอนนี้ถอดมาจากประสบการณ์จริงของหน่วยงานที่ทำงานประเด็นนี้ เพื่อช่วยให้ท่านมี “กรอบคิด” สำหรับการสำรวจพื้นที่ของตนเอง

Worksheet 4.3 : ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

เครื่องมือนี้แบ่งระบบสนับสนุนออกเป็น 4 มิติหลักที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตของพ่อแม่วัยรุ่น โดยแต่ละมิติจะมีรายการระบบบริการหรือการสนับสนุนที่มักพบในหลายพื้นที่ รวมถึงระบบที่อยากให้มี/ควรมี

วิธีการ

1. ให้คุณและทีมร่วมกันระบุว่าในพื้นที่ของคุณมีสิ่งเหล่านี้หรือไม่ โดยใช้เครื่องหมายต่อไปนี้

✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ ♡ ควรมี

2. หากมีบริการอื่น ๆ ที่สำคัญ แต่ไม่ได้อยู่ในรายการสามารถเขียนเพิ่มได้
3. เมื่อทำเสร็จแล้ว ลองพิจารณาดูว่าช่องไหนมีหัวใจเยอะ หรือวงกลมเยอะ นั่นคือพื้นที่ที่ควรให้ความสำคัญ หรือควรตั้งคำถามเพิ่มเติมว่า
 “เราจะเติมเต็มตรงนี้ได้อย่างไร?”
 “ใครในพื้นที่ที่สามารถมาร่วมได้บ้าง?”
4. ช่วยกันพิจารณา สะท้อนตนเอง/ทีมว่า จากการทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่ มีอะไรบ้างที่เราเห็นว่า **เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่อยากให้ดีขึ้นกว่าเดิม** และ **สิ่งที่ยังไม่มีและอยากให้มีในอนาคต** พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

Gap/Opportunity Review

✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ ♥ ควรมี

การให้บริการ 4 มิติ	รู้ว่าท้อง	ระหว่างท้อง	แรกคลอด	เลี้ยงดูลูก
ทั่วไป	[ ] มีองค์กร/หน่วยงานที่สำรวจ เก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและความต้องการในพื้นที่ [ ] มีระบบประเมิน ส่งต่อให้คำแนะนำตามปัญหา เพื่อให้ได้รับบริการที่เหมาะสมในแต่ละช่วง [ ] มีบริการ ประเมิน ให้คำปรึกษาข้อมูลทางเลือกที่เหมาะสมกับพ่อแม่วัยรุ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ			
1. สุขภาพ **การให้บริการสุขภาพ(แม่-ลูก) การเข้าถึงสิทธิ์หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า**	**การทำแท้ง** [ ] มีบริการประเมิน ให้คำปรึกษาประสานส่งต่อการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ [ ] มีข้อมูลสถานบริการยุติตั้งครรภ์ปลอดภัย **การเข้าถึงบริการสุขภาพ** [✓] พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงสิทธิ์บัตรทองตั้งแต่ตั้งครรภ์-คลอดบุตร [ ] พ่อแม่วัยรุ่นมีความเข้าใจสิทธิ์การรักษาของตนเองและลูก [♥] มีคนทำงานในระบบสุขภาพที่เข้าใจ เคารพการตัดสินใจของพ่อแม่วัยรุ่น [ ] มีบริการดูแลด้านสุขภาพจิตตั้งแต่ตั้งครรภ์-เลี้ยงดูลูก	[ ] พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ เช่น การตรวจเลือด วัคซีน ตรวจคัดกรอง ซิฟิลิส HIV ตับอักเสบ ธาลัสซีเมีย และดาวน์ซินโดรม ยาบำรุงเสริม ยาต้านไวรัส HIV [ ] มีหน่วยบริการปฐมภูมิ (รพ.สต.) ในพื้นที่ให้บริการขั้นพื้นฐาน [ ] มีการประสานส่งต่อไปยังหน่วยบริการระดับโรงพยาบาลในพื้นที่ [✓] มีบริการฝากครรภ์คุณภาพ/ห้องคลอดคุณภาพ [♥] มีระบบการบันทึก ส่งต่อข้อมูลการเข้ารับบริการที่มีประสิทธิภาพ	[ ] มีการสนับสนุนช่วยเหลือ กรณีสิทธิ์ไม่ครอบคลุมกรณีคลอดซับซ้อน เช่น เงินสนุบสนัน [ ] มีการดูแลแม่หลังคลอดรอบด้าน เช่น [ ] ให้ความรู้เรื่องนมแม่ [ ] การดูแลตนเองหลังคลอด [ ] การดูแลทารกแรกเกิด [ ] ภาวะโภชนาการแม่-ลูก [ ] ประเมินสุขภาพจิตหลังคลอด [ ] การคุมกำเนิด [ ] อื่น ๆ ..... [✓] มีการดูแลทารกแรกเกิด โดยประเมินตามทารก เช่น ดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐานทารกปกติ , ดูแลทารกแรกเกิดภาวะวิกฤต ใน NICU การดูแลด้านพัฒนาการและวัคซีน [ ] มีคลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี (WCC)	[ ] มีการจัดบริการเชิงรุกในชุมชน เช่น [ ] การเยี่ยมบ้าน [ ] ประเมินสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ [ ] อื่น ๆ ..... [ ] มีการให้ความรู้ในการดูแลลูกอย่างมีคุณภาพ [♥] มีสวัสดิการและบริการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น อาหารบำรุง นม/ไข่ ศูนย์ดูแลเด็ก นมผง หนังสือนิทาน
2. ชุมชน	[ ] มีการประเมินการสนับสนุนจากครอบครัว รวมถึงการส่งต่อกรณีต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากปัญหาครอบครัว [ ] มีการทำงานกับชุมชน สังคมรอบพ่อแม่วัยรุ่นเพื่อเชื่อมโยงพ่อแม่วัยรุ่นกับชุมชน [ ] มีคน/หน่วยงานที่ช่วยพูดคุยทำความเข้าใจช่วยไกล่เกลี่ยกับครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น			

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

Gap/Opportunity Review

✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ ♥ ควรมี ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

การให้บริการ 4 มิติ	รู้ว่าท้อง	ระหว่างท้อง	แรกคลอด	เลี้ยงดูลูก
ทั่วไป	[ ] มีองค์กร/หน่วยงานที่สำรวจ เก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและความต้องการในพื้นที่ [ ] มีระบบประเมิน ส่งต่อให้คำแนะนำตามปัญหา เพื่อให้ได้รับบริการที่เหมาะสมในแต่ละช่วง [ ] มีบริการ ประเมิน ให้คำปรึกษาข้อมูลทางเลือกที่เหมาะสมกับพ่อแม่วัยรุ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ			
1. สุขภาพ **การให้บริการสุขภาพ(แม่-ลูก) การเข้าถึงสิทธิ์หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า**	**การทำแท้ง** [ ] มีบริการประเมิน ให้คำปรึกษาประสานส่งต่อการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ [ ] มีข้อมูลสถานบริการยุติตั้งครรภ์ปลอดภัย **การเข้าถึงบริการสุขภาพ** [ ] พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงสิทธิ์บัตรทองตั้งแต่ตั้งครรภ์-คลอดบุตร [ ] พ่อแม่วัยรุ่นมีความเข้าใจสิทธิ์การรักษาของตนเองและลูก [ ] มีคนทำงานในระบบสุขภาพที่เข้าใจ เคารพการตัดสินใจของพ่อแม่วัยรุ่น [ ] มีบริการดูแลด้านสุขภาพจิตตั้งแต่ตั้งครรภ์-เลี้ยงดูลูก	[ ] พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ เช่น การตรวจเลือด วัคซีน ตรวจคัดกรอง ซิฟิลิส HIV ตับอักเสบ ธาลัสซีเมีย และดาวน์ซินโดรม ยาบำรุงเสริม ยาต้านไวรัส HIV [ ] มีหน่วยบริการปฐมภูมิ (รพ.สต.) ในพื้นที่ให้บริการขั้นพื้นฐาน [ ] มีการประสานส่งต่อไปยังหน่วยบริการระดับโรงพยาบาลในพื้นที่ [ ] มีบริการฝากครรภ์คุณภาพ/ห้องคลอดคุณภาพ [ ] มีระบบการบันทึก ส่งต่อข้อมูลการเข้ารับบริการที่มีประสิทธิภาพ	[ ] มีการสนับสนุนช่วยเหลือ กรณีสิทธิ์ไม่ครอบคลุมกรณีคลอดซับซ้อน เช่น เงินสนุบสนัน [ ] มีการดูแลแม่หลังคลอดรอบด้าน เช่น [ ] ให้ความรู้เรื่องนมแม่ [ ] การดูแลตนเองหลังคลอด [ ] การดูแลทารกแรกเกิด [ ] ภาวะโภชนาการแม่-ลูก [ ] ประเมินสุขภาพจิตหลังคลอด [ ] การคุมกำเนิด [ ] อื่น ๆ ..... [ ] มีการดูแลทารกแรกเกิด โดยประเมินตามทารก เช่น ดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐานทารกปกติ , ดูแลทารกแรกเกิดภาวะวิกฤต ใน NICU การดูแลด้านพัฒนาการและวัคซีน [ ] มีคลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี (WCC)	[ ] มีการจัดบริการเชิงรุกในชุมชน เช่น [ ] การเยี่ยมบ้าน [ ] ประเมินสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ [ ] อื่น ๆ ..... [ ] มีการให้ความรู้ในการดูแลลูกอย่างมีคุณภาพ [ ] มีสวัสดิการและบริการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น อาหารบำรุง นม/ไข่ ศูนย์ดูแลเด็ก นมผง หนังสือนิทาน
2. ชุมชน	[ ] มีการประเมินการสนับสนุนจากครอบครัว รวมถึงการส่งต่อกรณีต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากปัญหาครอบครัว [ ] มีการทำงานกับชุมชน สังคมรอบพ่อแม่วัยรุ่นเพื่อเชื่อมโยงพ่อแม่วัยรุ่นกับชุมชน [ ] มีคน/หน่วยงานที่ช่วยพูดคุยทำความเข้าใจช่วยไกล่เกลี่ยกับครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น			

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

Gap/Opportunity Review

✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ ♥ ควรมี ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

การให้บริการ 4 มิติ	รู้ว่าท้อง	ระหว่างท้อง	แรกคลอด	เลี้ยงดูลูก
3. การศึกษา **วุฒิการศึกษา**		[ ] ระบบสนับสนุนสำหรับเด็กกรณีท้องและอยากเรียนต่อ หรือ หากหยุดพักการเรียน เช่น [ ] ระบบการเรียนรู้ที่เหมาะกับพ่อแม่วัยรุ่น [ ]การช่วยประสานสถานศึกษา /ส่งต่อสถานศึกษาใกล้เคียง [ ] ระบบครูพี่เลี้ยง คอยการประสาน ส่งต่อ ดูแล อำนวยความสะดวกให้ได้เรียนตามบริบทชีวิตของแม่วัยรุ่นกรณีไม่อยากไปเรียนที่สถานศึกษา [ ] หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพระยะสั้น เช่น การเป็นเจ้าของธุรกิจออนไลน์ขนาดเล็ก การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ **โรงเรียน** [ ] แนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติเมื่อพบนักเรียนท้องในวัยเรียน [ ] สถานศึกษาสนับสนุนให้แม่วัยรุ่นได้รับการศึกษาจนได้วุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยระบบการศึกษาที่ยืดหยุน [ ] การส่งต่อข้อมูลจากโรงเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการทำงานก่อนเด็กออกนอกระบบ		[ ] มีระบบช่วยเหลือส่งเด็กกลับเข้าสู่ระบบ หรือการศึกษาที่เหมาะสม [ ] มีการจัดการ/เก็บเอกสารหลักฐานการเรียน/วุฒิ เพื่อให้พ่อแม่วัยรุ่นที่ต้องการเรียนต่อสามารถขอวุฒิเพื่อศึกษาต่อได้ [ ] มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ยืดหยุ่นได้ตามบริบทชีวิตสำหรับพ่อแม่ที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย หรือเลี้ยงลูกไปด้วยเรียนไปด้วยได้
ทักษะด้านชีวิตและสังคม	[ ] การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการเป็นพ่อแม่วัยรุ่น [ ] มีการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด หน่วยงานที่ช่วยการวางแผนครอบครัว	[ ] มีการสอนเรื่องการเท่าทันสื่อ (เพื่อค้นหาความรู้ในการดูแลตนเองและลูก) [ ] มีกลไกในพื้นที่/ชุมชน เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้พ่อแม่วัยรุ่น สามารถสอบถาม พูดคุยได้		
ทักษะพ่อแม่		[ ] มีโรงเรียนพ่อแม่ ส่งเสริมให้แม่วัยรุ่นดูแลสุขภาพตนเองและลูกในครรภ์	[ ] ที่ปรึกษา/ช่องทางเรียนรู้วิธีการดูแลลูก [ ] มีบริการเยี่ยมบ้านจากหน่วยบริการด้านสุขภาพในพื้นที่ สำหรับแม่ที่คลอดและเลี้ยงดูในพื้นที่ และมีการส่งต่อข้อมูลหากย้ายพื้นที่	[ ] มีบริการเยี่ยมบ้านจากหน่วยบริการด้านสุขภาพในพื้นที่ สำหรับแม่ที่คลอดและเลี้ยงดูในพื้นที่ และมีการส่งต่อข้อมูลหากย้ายพื้นที่ [ ] มีกองทุนสวัสดิการสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพ หรือโอกาสทางการศึกษา

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

Gap/Opportunity Review

✓ มีในพื้นที่ ◯ ไม่แน่ใจ ♥ ควรมี ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

การให้บริการ 4 มิติ	รู้ว่าท้อง	ระหว่างท้อง	แรกคลอด	เลี้ยงดูลูก
4. เศรษฐกิจ **สิทธิ์และการสนับสนุนต่าง ๆ**		[ ] มีการให้ความรู้พ่อแม่วัยรุ่นเรื่องการเข้าถึงสิทธิ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเตรียมการ	[ ] พ่อแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงสิทธิรับเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิด (สามารถขึ้นทะเบียนได้ตั้งแต่ระหว่างท้อง) [ ] มีระบบช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีสิทธิ์ทับซ้อน เช่น สิทธิ์เด็กยากจน	[ ] มีศูนย์ดูแลเด็กเล็กในชุมชนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แม่วัยรุ่นสามารถไปทำงานหารายได้ในช่วงระหว่างวัน [ ] กรณีเข้าเกณฑ์ยากไร้ สามารถเข้าถึงสิทธิ์สนับสนุนอื่น เช่น เงินอุดหนุนแม่แรกคลอดตอนออกจาก รพ.
ทักษะอาชีพ การเงิน/รายได้		[ ] อบรมอาชีพตามความสนใจ		[ ] มีการสำรวจความต้องการด้านอาชีพของพ่อแม่วัยรุ่น [ ] จัดส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับสำหรับกลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นที่ออกนอกระบบการศึกษา [ ] ให้การสนับสนุนด้านการเงิน กรณีต้องการลงทุนเริ่มต้นเพื่อเริ่มอาชีพ เช่น เงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ [ ] หางานให้ทำ [ ] มีการให้ความรู้ด้านการจัดการการเงิน การออมเงิน

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

4.3 ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่

Gap/Opportunity Review

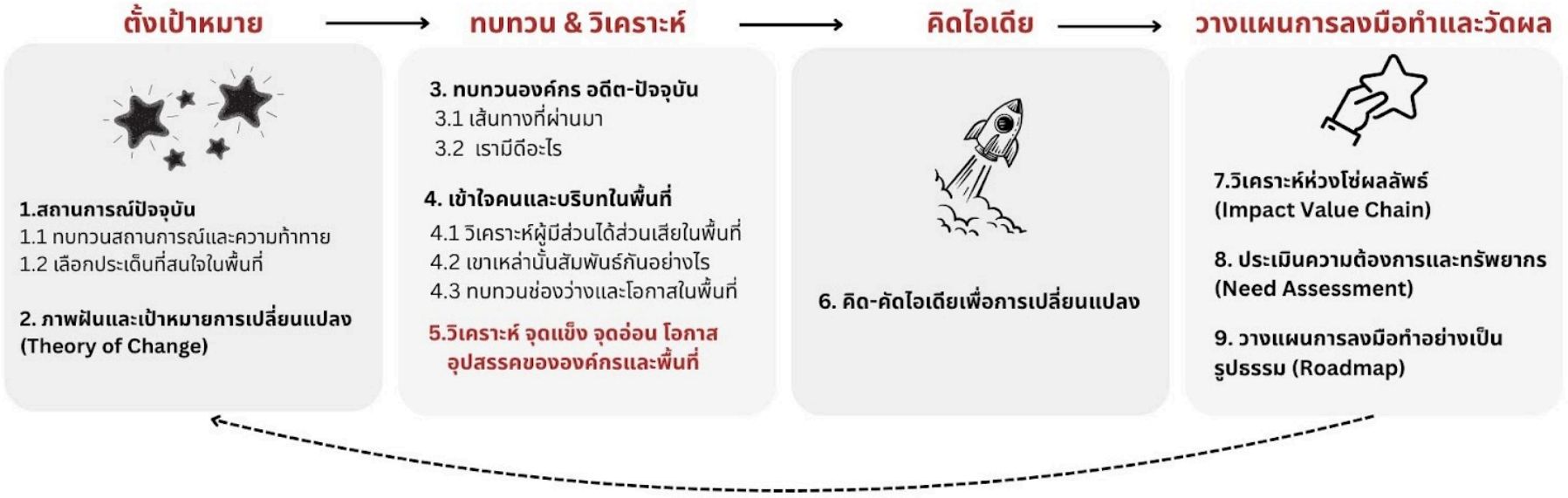
สะท้อนตนเอง

จากการทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่ มีอะไรบ้างที่เราเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่อยากให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสิ่งที่ยังไม่มีและอยากให้มีในอนาคต พร้อมทั้งเหตุผลที่อยากมี

สิ่งที่มีอยู่แล้วแต่อยากให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม	สิ่งที่ยังไม่มีและอยากให้มีในอนาคต

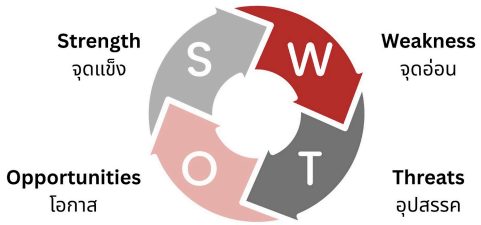
All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

5. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่

5. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กรและพื้นที่

เมื่อเราเข้าใจคนและบริบทในพื้นที่แล้ว ขั้นต่อไปคือการสำรวจจุดแข็งและจุดอ่อนของตัวเอง และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการดำเนินงานของเรา โดยใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ (SWOT Analysis) ซึ่งเป็นการประเมินสถานการณ์ภายในและภายนอกขององค์กรหรือพื้นที่ชุมชน อย่างเป็นระบบ

ทำไมต้องวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

- **มองเห็นภาพรวมของสถานการณ์อย่างเป็นระบบ**
  SWOT ช่วยให้เรารวบรวมข้อมูลทั้งด้านดีและด้านที่ควรปรับปรุง ทำให้เข้าใจศักยภาพขององค์กร/พื้นที่ และปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบได้ชัดเจน
- **ช่วยวางแผนและกำหนดทิศทางอย่างแม่นยำ**
  การเข้าใจจุดแข็งและโอกาส จะช่วยให้เราเลือกแนวทางพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ขณะที่การรับรู้จุดอ่อนและอุปสรรคจะช่วยให้วางแผนป้องกันความเสี่ยงได้ล่วงหน้า
- **เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในอนาคต**
  ข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT สามารถนำไปใช้ในการออกแบบโครงการ การเขียนข้อเสนอโครงการ การจัดสรรทรัพยากร หรือการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น
- **ช่วยปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบท**
  การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคภายนอก ทำให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อแนวโน้มที่เกิดขึ้น เช่น นโยบายใหม่ เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้อย่างทันท่วงที
- **เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร**
  เมื่อรู้ว่าจุดแข็งของเราคืออะไร เราจะสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้ตรงจุด ไม่สูญเปล่า ขณะเดียวกันสามารถหาวิธีลดผลกระทบจากจุดอ่อนหรืออุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Worksheet 5 : วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กรและพื้นที่

เครื่องมือประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่
1. จุดแข็ง (Strengths) ขององค์กรเรา
2. จุดอ่อน (Weaknesses) องค์กรของเรา
3. โอกาสหรือทรัพยากรในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Opportunities) ที่เอื้อต่อการพัฒนา
4. อุปสรรคหรือความท้าทายในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Threats) ที่อาจเกิดขึ้น

วิธีการ

1. ชวนสมาชิกในองค์กร/พื้นที่วิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและครอบคลุมมากที่สุด
2. ระดมความคิด โดยใช้คำถามช่วยนำ เช่น

- จุดแข็ง (Strengths) ขององค์กรเรา: อะไรคือสิ่งที่องค์กรเราทำได้ดีหรือสำเร็จแล้วในพื้นที่หรือองค์กรของเรา? เรามีทรัพยากรอะไรที่เป็นจุดแข็งขององค์กร หรือของพื้นที่ เช่น คน ความรู้ อุปกรณ์ หรือเครือข่าย? อะไรที่คนอื่นมักชมว่าเราทำได้ดี?
  *สามารถนำข้อมูลจากขั้นตอน **ทบทวนอดีต-ปัจจุบัน เส้นทางที่ผ่านมา และข้อมูลเชิงลึกความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร** มาใช้ได้*
- จุดอ่อน (Weaknesses) องค์กรของเรา: อะไรคือปัญหาหรือข้อบกพร่องในการทำงานของเรา? เราขาดทักษะหรือทรัพยากรอะไรที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่? มีกระบวนการใดที่ยังไม่เป็นระบบหรือทำให้เกิดความล่าช้า?
- โอกาสหรือทรัพยากรในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Opportunities) ที่เอื้อต่อการพัฒนา: ตอนนี้มีโอกาสหรือแนวโน้มอะไรในพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมงานของเรา? มีหน่วยงานหรือโครงการไหนในพื้นที่ที่พร้อมสนับสนุนเรา?
  *สามารถนำข้อมูลจากขั้นตอน **เข้าใจคนและบริบทพื้นที่ วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทบทวนช่องว่างและโอกาสในพื้นที่** มาใช้ได้*
- อุปสรรคหรือความท้าทายในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Threats) ที่อาจเกิดขึ้น: มีปัจจัยใดในพื้นที่ที่อาจส่งผลลบต่องานของเรา? นโยบาย การเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ใด โดยเฉพาะในพื้นที่ ที่อาจขัดขวางแผนของเรา? มีปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจ หรือการต่อต้านจากชุมชนหรือในพื้นที่หรือไม่?

3. ลองพิจารณาบริบทที่ใหญ่ขึ้นในระดับจังหวัด ประเทศ สถานการณ์โลก ไม่ว่าจะเป็น เทคโนโลยี แนวคิดใหม่ หรือนโยบายใดที่สามารถเป็นทั้งประโยชน์/โอกาส หรือเป็นอุปสรรค ความท้าทายของเราในการทำงานประเด็นพ่อแม่วัยรุ่น แล้วใส่ข้อมูลเพิ่มเติมใน โอกาสหรือทรัพยากรในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Opportunities) และ อุปสรรคหรือความท้าทายในพื้นที่/นอกพื้นที่ (Threats)

5. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่
SWOT Analysis

1. จุดแข็งของเรา
Strengths

- การสื่อสารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ทำอยู่
- เชื่อมโยงกับเครือข่ายหน่วยงานด้านสาธารณสุข / โรงเรียน / พัฒนาสังคมในพื้นที่ได้ดี
- มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นพ่อแม่วัยรุ่นโดยเฉพาะ
- มีกระบวนการให้คำปรึกษาแบบไม่ตีตรา (non-judgmental counseling)
- ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน/โรงเรียนในพื้นที่ เช่น ชุมชนชาติพันธุ์

2. จุดอ่อนของเรา
Weaknesses

- ขาดงบประมาณหรือทรัพยากรที่เพียงพอในการดูแลแบบต่อเนื่อง
- การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบางส่วน (เช่น พ่อวัยรุ่น) ยังจำกัด
- ทีมงานมีภาระงานหลากหลาย ทำให้ขาดการติดตามเชิงลึก
- ขาดระบบติดตามผลลัพธ์ระยะยาวของพ่อแม่วัยรุ่นหลังเข้าร่วมโครงการ

3. โอกาสหรือทรัพยากรใน/นอกพื้นที่ ที่เอื้อต่อการพัฒนา
Opportunities

- นโยบายรัฐที่เริ่มสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิเด็กและแม่วัยรุ่น
- การเข้าถึงเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
- โอกาสในการพัฒนาหลักสูตร/กิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตให้พ่อแม่วัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- แนวโน้มการเปิดกว้างของสังคมต่อเรื่องเพศ ครอบครัวทางเลือก และการสอนเรื่องเพศศึกษา

4. อุปสรรคหรือความท้าทายใน/นอกพื้นที่ ที่อาจเกิดขึ้น
Threats

- ทัศนคติลบจากสังคมหรือชุมชนบางส่วนต่อพ่อแม่วัยรุ่น
- ผอ.โรงเรียนเปลี่ยนบ่อย ทำให้ส่งผลต่อนโยบายและความร่วมมือในการจัดการปัญหา
- ระบบราชการล่าช้า ทำให้ประสานงานหรือขอความช่วยเหลือได้ไม่ทันสถานการณ์
- การหลุดจากระบบการศึกษาและเศรษฐกิจของพ่อแม่วัยรุ่น ทำให้การฟื้นฟูยาก
- ขาดความร่วมมือจากครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างของพ่อแม่วัยรุ่น

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

5. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่
SWOT Analysis

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

1. จุดแข็งของเรา **Strengths**	**2. จุดอ่อนของเรา** **Weaknesses**
3. โอกาส หรือ ทรัพยากร ที่เอื้อต่อการพัฒนา **Opportunities**	**4. อุปสรรคหรือความท้าทายในพื้นที่ ที่อาจเกิดขึ้น** **Threats**

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

5. วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่
SWOT Analysis

ทบทวนเครื่องมือ

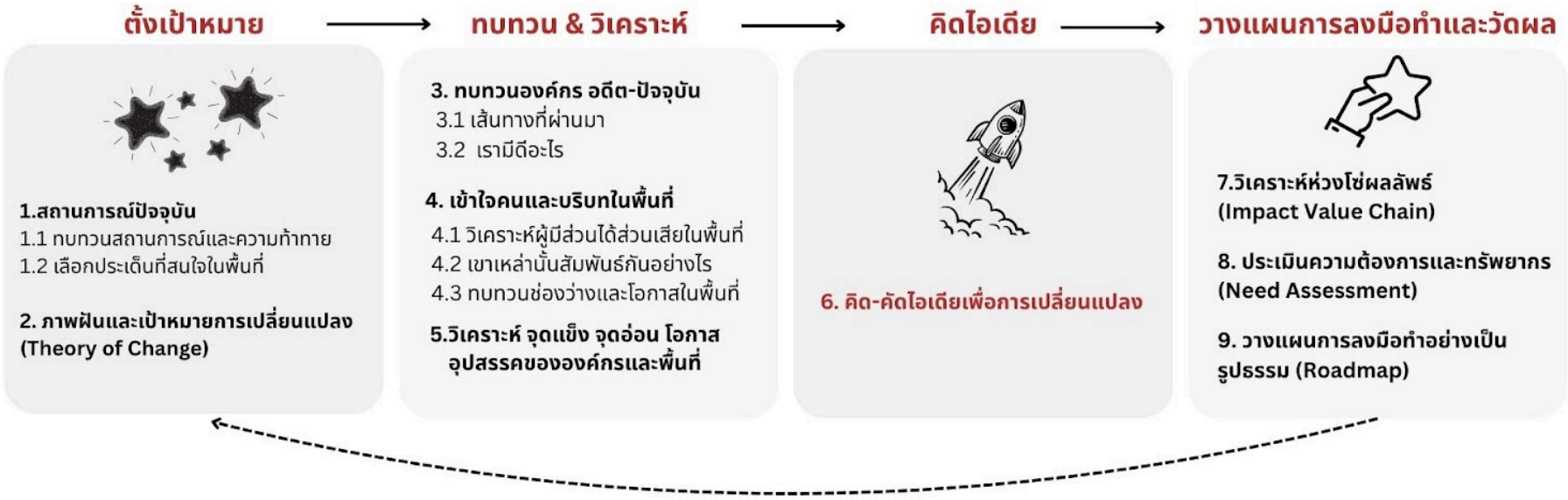
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
จุดแข็งที่ระบุไว้ สอดคล้องกับทรัพยากร หรือความเชี่ยวชาญที่องค์กร/พื้นที่ มีจริงจากขั้นตอนก่อนหน้า	○	○	○
มองเห็นทั้งจุดอ่อนภายใน (เช่น ขาดบุคลากร เครื่องมือ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย) และจุดอ่อนเชิงระบบหรือโครงสร้างที่องค์กรยังไม่พร้อม	○	○	○
โอกาสที่ระบุไว้ เชื่อมโยงกับจุดแข็งขององค์กร หรือพื้นที่ของเรา และสามารถต่อยอดเป็นโครงการหรือการขยายผลได้	○	○	○
วิเคราะห์โอกาสโดยอิงจากพื้นที่ หรือสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่องว่างช่องว่างและโอกาส	○	○	○
ได้พิจารณาอุปสรรคทั้งจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสภาพแวดล้อมนโยบาย เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ในพื้นที่	○	○	○

สะท้อนตนเอง

1. จุดอ่อนใดที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อเป้าหมายของเรา
2. โอกาสใดบ้างที่น่าจะช่วยงานของเราได้
3. อุปสรรคใดบ้างเป็นสิ่งที่ “ควบคุมได้” และ “ควบคุมไม่ได้” เราพอมีแนวทางวางแผนรับมือจัดการกับอุปสรรคเหล่านี้อย่างไร

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

6. ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง

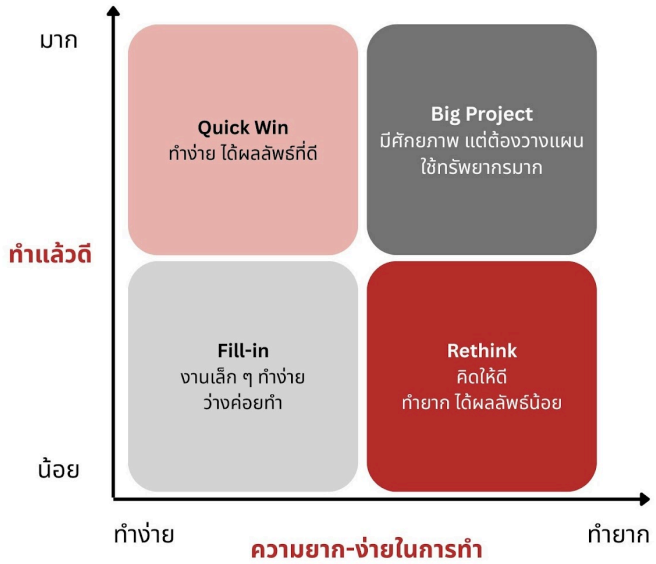
6 ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง

หลังจากเราได้ทบทวนองค์กรจากอดีตถึงปัจจุบัน วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ช่องว่างและโอกาสในพื้นที่ รวมถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกลั่นกรองไอเดียเพื่อส่งเสริมศักยภาพในการดำเนินงานหรือเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในประเด็นที่เราทำงาน

การเลือกไอเดีย (Idea Selection) คือกระบวนการกรองและคัดเลือกแนวคิดหรือกิจกรรมที่มีศักยภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง โดยพิจารณาจาก "ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น" และ "ทรัพยากรที่ต้องใช้" เพื่อให้องค์กรสามารถมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อไปสู่แนวทางที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด การเลือกไอเดียเป็นขั้นตอนสำคัญหลังจากการระดมความคิดหรือสำรวจปัญหา เพราะช่วยให้องค์กรไม่หยิบทำทุกเรื่อง แต่เลือกทำในสิ่งที่ “ใช่และเหมาะสม”

นอกจากนี้การเลือกไอเดียยังช่วยให้

- จัดลำดับความสำคัญของไอเดียต่าง ๆ
- มุ่งเน้นไอเดียที่ให้ผลลัพธ์สูงโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ลดความเสี่ยงจากการลงทุนในกิจกรรมที่ไม่คุ้มค่า
- วางแผนการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรได้อย่างมีกลยุทธ์

Worksheet 6 : ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง

เครื่องมือนี้คือตารางกราฟสองแกน ที่ใช้จัดหมวดหมู่ไอเดียต่าง ๆ ตามเกณฑ์ 2 ด้าน:
แกนตั้ง: ผลกระทบเชิงบวกต่อกลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (มาก – น้อย)
แกนนอน: ความยาก-ง่ายในการทำ รวมถึงทรัพยากรหรือความซับซ้อนที่ต้องใช้ (มาก – น้อย)

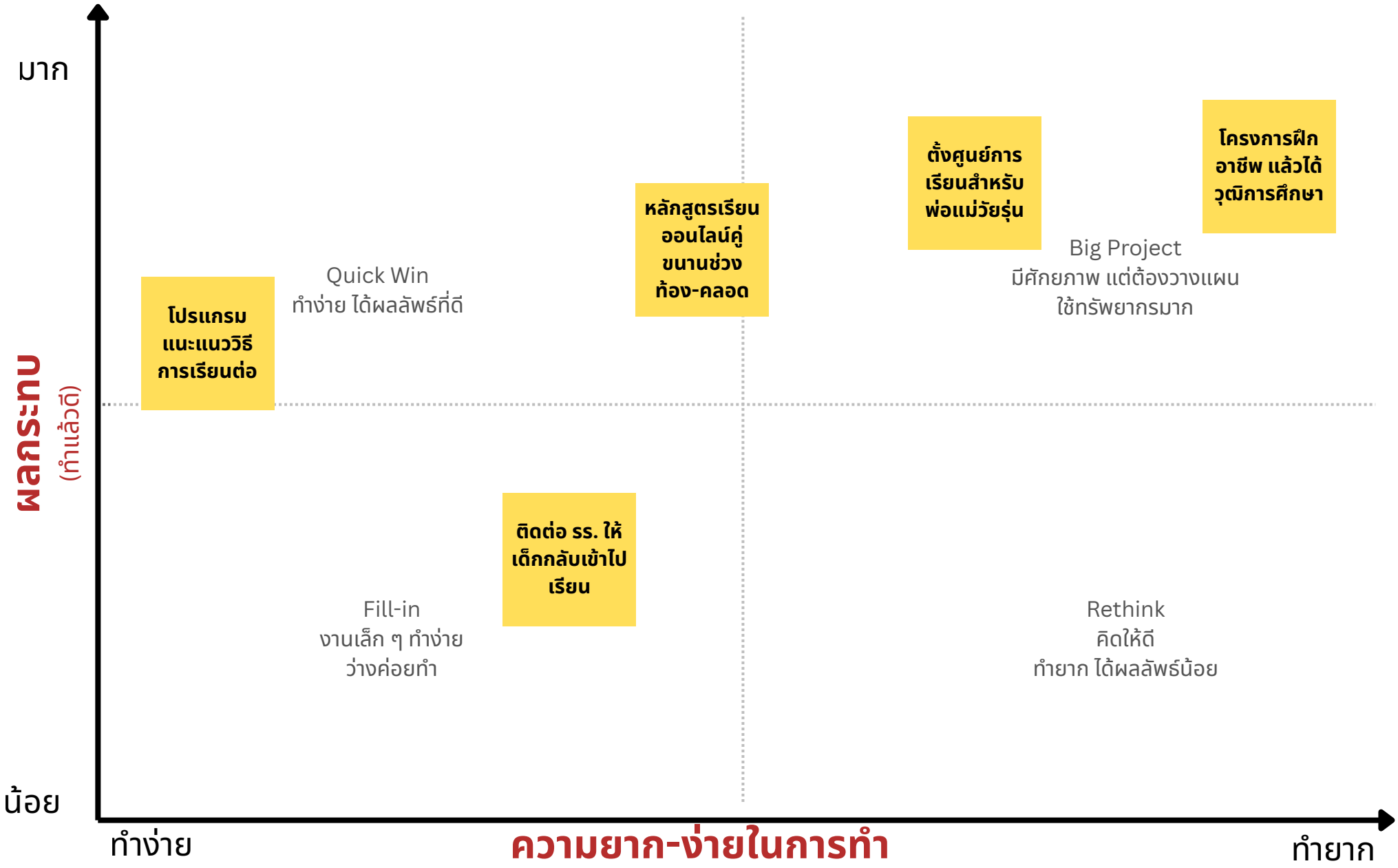
เครื่องมือนี้ประกอบด้วยพื้นที่ออกเป็น 4 ช่องหลัก:
1. ทำง่าย ใช้ทรัพยากรน้อย และให้ผลลัพธ์ดี ควรลงมือทำเลย (Quick Win)
2. มีผลกระทบสูง แต่ต้องใช้ทรัพยากรมาก วางแผนทำในระยะยาวในการทำ (Big Project)
3. ทำได้ง่าย ผลลัพธ์ไม่มาก ทำได้ถ้ามีทรัพยากรเหลือ (Fill-in)
4. ใช้ทรัพยากรมาก แต่ผลลัพธ์ต่ำ ควรพิจารณาใหม่ หรือตัดทิ้ง (Rethink)

วิธีการ
1. สมาชิกในทีม/พื้นที่ ลองย้อนกลับไปดูข้อมูลที่ได้ จากเครื่องมือในขั้นตอนก่อนหน้านี้ ได้แก่
- ภาพฝันและเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change)
- สิ่งที่เคยทำมาแล้ว จุดแข็ง และทรัพยากรที่มี
- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และระบบบริการในพื้นที่
- จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคขององค์กรและพื้นที่ (SWOT) ขององค์กรและพื้นที่
เพื่อดึงข้อมูลเชิงลึก ปัญหา ช่องว่าง โอกาส และศักยภาพที่มีอยู่ มาใช้เป็นฐานในการระดมไอเดีย
2. ให้แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มย่อย ระดมไอเดียที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เช่น กิจกรรม โครงการ หรือแนวทางใหม่ ๆ ในการทำงาน โดยเขียนไอเดียลงในกระดาษ/โพสต์อิท หรือในเทมเพลตที่เตรียมไว้
แนวทางคำถาม : ไอเดียนี้จะช่วยแก้ปัญหาหรือเติมเต็มสิ่งที่ขาดในพื้นที่ได้อย่างไร?
3.ช่วยกันประเมินแต่ละไอเดีย พิจารณาร่วมกันว่าไอเดียนั้น ๆ จะสร้างผลกระทบได้มากน้อยเพียงใด เช่น เข้าถึงพ่อแม่วัยรุ่นจำนวนมากหรือเปล่า เปลี่ยนพฤติกรรมได้หรือไม่ ต้องใช้ทรัพยากรมากน้อยเพียงใด (เช่น งบประมาณ ทีมงาน ความร่วมมือจากภายนอก)
4. วางไอเดียลงใน Worksheet แล้วดูว่าไอเดียไหนตกอยู่ในช่องใด เพื่อพิจารณาว่าควรจะเลือกไอเดียใดมาดำเนินการก่อน

- เริ่มจากทำไอเดียในช่อง Quick Win เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เร็ว
- พิจารณาไอเดียในช่อง Big Project สำหรับการวางแผนระยะยาว
- ตัดหรือเลื่อนไอเดียใน Fill-in/Rethink ออกไปก่อน
- สื่อสารและตัดสินใจร่วมกัน – แชร์ผลการจัดลำดับกับทีมงาน เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันและวางแผนการดำเนินงาน

เครื่องมือนี้สามารถชวนพื้นที่มาระดมสมองร่วมกันเพื่อค้นหาไอเดียในการทำงานร่วมกัน โดยตั้งวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ของการทำงานร่วมกันก่อนจากการแบ่งปันข้อมูลในขั้นตอนก่อนหน้า

6. คัดเลือกไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง
Idea Selection

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

6. ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง
Idea Selection

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

6. ค้นหาไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลง
Idea Selection

ทบทวนเครื่องมือ

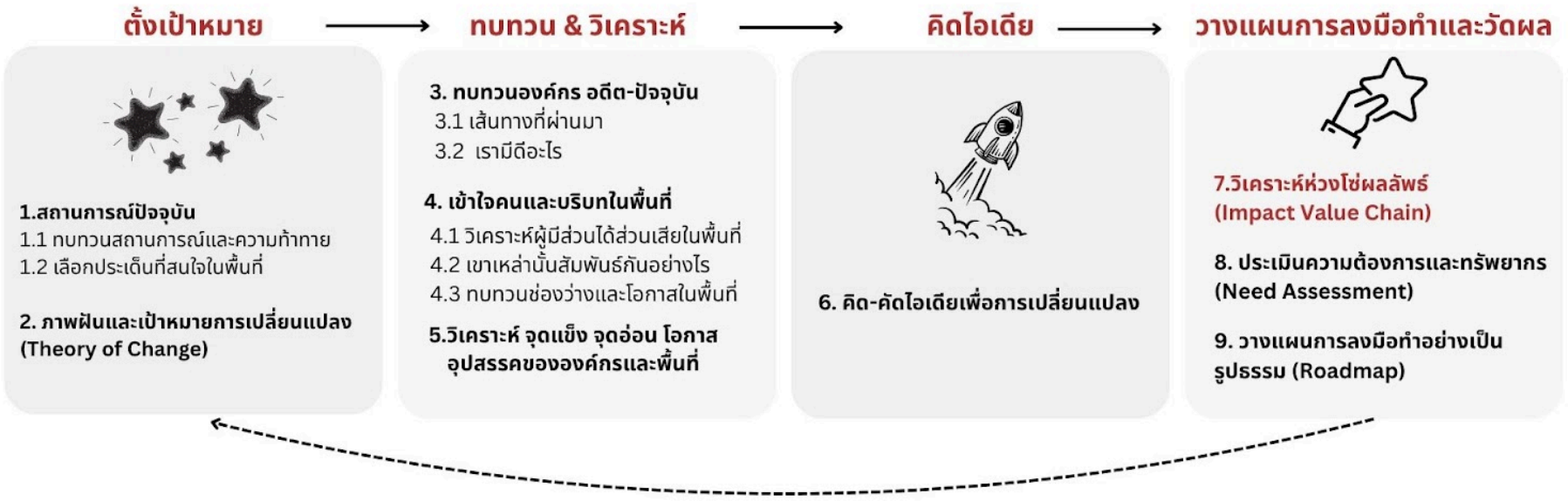
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ไอเดียที่ใส่เป็นไอเดียที่มาจากการทบทวนข้อมูลเชิงลึก ความรู้ ทรัพยากร ช่องว่าง โอกาส จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค ในเครื่องมือก่อนหน้า	○	○	○
ไอเดียต่าง ๆ สามารถช่วยเติมเต็ม "ภาพการเปลี่ยนแปลงที่เราต้องการเห็น" หรือไม่?	○	○	○
เรามีอย่างน้อย 1 ไอเดียในช่อง “ทำง่าย ได้ผลดี” (Quick Win) ที่สามารถเริ่มต้นลงมือทำได้ทันที	○	○	○

สะท้อนตนเอง

งานหรือกิจกรรมที่เรากำลังทำจะสร้างผลผลิตและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เราต้องการหรือไม่ อย่างไร มีอะไรบ้างที่เราอยากปรับ หรือ ทำเพิ่มเติม
เราใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสินว่าไอเดียใด “มีผลกระทบมาก” หรือ “ใช้งบ/ทรัพยากรน้อย”?

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

7. วิเคราะห์ห่วงโซ่พลลัพธ์

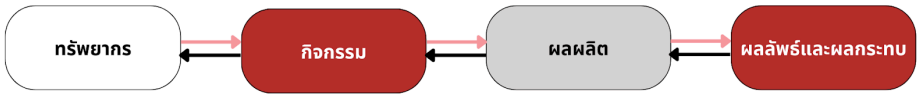
7. วิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์

หลังจากที่แต่ละองค์กรในพื้นที่ได้ระดมไอเดียเพื่อการเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนที่ผ่านมา (ทำแยกกันหรือทำรวมกันแล้วแต่บริบทพื้นที่) ในขั้นตอนนี้ การวิเคราะห์ "ห่วงโซ่ผลลัพธ์" หรือ **Impact Value Chain** เป็นอีกหนึ่งขั้นตอนสำคัญ ที่จะช่วยให้ทุกฝ่ายเห็นภาพรวมของ **ความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากร → กิจกรรม → ผลผลิต → ผลลัพธ์ → ผลกระทบ** ได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน

การวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ จะช่วยให้

- ช่วยให้เราเชื่อมโยง **ไอเดียจากหลายฝ่าย** เข้ากับ **เป้าหมายร่วมของพื้นที่** ทั้งในมิติสุขภาพ การศึกษา เศรษฐกิจ และการสนับสนุนทางสังคม
- ตรวจสอบว่า “สิ่งที่ทำ” เชื่อมโยงไปสู่ “ผลลัพธ์ที่ต้องการ” หรือไม่
- เราสามารถวางแผนทรัพยากรในแต่ละกิจกรรม และรู้ว่าทรัพยากรที่ลงไปจะนำไปสู่ผลผลิต/ผลลัพธ์อะไร
- ป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน และช่วยเชื่อมการทำงานให้สอดประสานกันมากขึ้น
- สร้างความเข้าใจร่วมกันใน “ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลง” ที่ทุกคนมีส่วนร่วม
- ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน ติดตาม และสื่อสารการเปลี่ยนแปลงที่ทุกฝ่ายต้องการร่วมกัน

เมื่อวิเคราะห์เสร็จแล้ว เราจะสามารถใช้ห่วงโซ่ผลลัพธ์นี้เป็นฐานในการออกแบบ “แผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม” (Roadmap) ต่อไปได้อย่างมีทิศทาง

Worksheet 7 : ห่วงโซ่ผลลัพธ์

เครื่องมือนี้ประกอบด้วย

1. ทรัพยากร (Input): ทรัพยากรที่องค์กรหรือพื้นที่ต้องใช้ในการทำงาน เช่น ทีมงาน อาสา งบประมาณ อุปกรณ์
2. กิจกรรม (Activity): กิจกรรมที่องค์กร/พื้นที่ลงมือทำ
3. ผลผลิต (Output): ผลผลิตที่จับต้องได้ในระยะสั้น เช่น จำนวนคนเข้าร่วม จำนวนกิจกรรมที่จัด
4.ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcome & Impact): ผลลัพธ์ที่คาดหวัง/การเปลี่ยนแปลงที่องค์กรต้องการเห็นในระยะยาว หรือ Impact ผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นจากการทำโครงการ

วิธีการ

1. จากไอเดียหรือโครงการที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ นำไอเดียที่คัดเลือกไว้ มาเลือก 1–2 ไอเดียที่สำคัญและมีความเป็นไปได้จริง มาวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์
2. ระบุ “ผลลัพธ์ที่คาดหวัง” และ/หรือ ผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นจากการทำโครงการ หรือไอเดียนั้น (Outcomes & Impacts) ให้นึกถึงภาพการเปลี่ยนแปลงที่อยากเห็นในพื้นที่ หากกิจกรรมนี้สำเร็จ เช่น พ่อแม่วัยรุ่นสามารถดูแลลูกได้อย่างเหมาะสม และสามารถดูแลรับผิดชอบครอบครัวได้ พ่อแม่วัยรุ่นมีทางเลือกการศึกษา/อาชีพที่ตามความใฝ่ฝัน เด็กที่เกิดจากพ่อแม่วันรุ่นเติบโตและมีพัฒนาการตรงการเกณฑ์ เป็นต้น
สามารถพิจารณาจากเป้าหมาย (S.M.A.R.T Goal) ใน เครื่องมือทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change (TOC)) ที่เคยเขียนไว้ในขั้นตอนที่ 1 มาช่วยเติมเต็มส่วนนี้ หรือ เมื่อได้ส่วนนี้ชัดเจน นำกลับไปเติมใน TOC ได้เช่นกัน
3. เขียน ผลผลิต หรือ “สิ่งที่เกิดขึ้นทันทีจากกิจกรรม” (Outputs) เช่น จำนวนพ่อแม่วัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม คู่มือ/สื่อความรู้ที่ผลิตขึ้น จำนวนครั้งของการลงพื้นที่ หรือวงคุยที่เกิดขึ้น
4. ระบุกิจกรรม หรือ “สิ่งที่เราทำ” (Activities) จากไอเดีย/โครงการที่คิดไว้ **มีกิจกรรมหลัก**อะไรบ้างที่จำเป็นต้องทำเพื่อให้เกิดผลผลิต-ผลลัพธ์ที่คาดหวัง เช่น จัดกิจกรรมอบรมพ่อแม่วัยรุ่น จัดวงคุยให้ครอบครัวและชุมชน ออกแบบหลักสูตร ทำสื่อสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น อบรมครูเพื่อใช้งาน platform ประสานงานกับหน่วยบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น
5. ระบุ ทรัพยากร สิ่งที่เราต้องใช้ เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น (Inputs) ทั้งที่มีอยู่แล้ว และจำเป็นต้องหามาเพิ่ม เพื่อให้เกิดกิจกรรม เช่น บุคลากรในพื้นที่ ความร่วมมือกับ รพ.สต./โรงเรียน งบประมาณ ความรู้เฉพาะ หรือผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญในการทำสื่อ เครือข่าย

7. ห่วงโซ่ผลลัพธ์
Impact Value Chain

ทรัพยากร (Input) ทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน เช่น ทีมงาน อาสา อุปกรณ์ อื่นๆ	กิจกรรม (Activity) ระบุสิ่งที่เราต้องทำเพื่อให้เกิดแต่ละผลผลิต	ผลผลิต (Output) ผลผลิตมักเกิดขึ้นทันทีหลังจบกิจกรรมทันที ควรระบุผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพสามารถวัดผลได้	ผลลัพธ์ และ ผลกระทบ (Outcome & Impact) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมและผลกระทบระยะยาวที่คาดว่าจะเห็น จากการทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ
• บุคลากรให้คำปรึกษาและสอน (ครู, นักสังคมสงเคราะห์) • งบประมาณจากรัฐ/ทุนสนับสนุน • พื้นที่สำหรับจัดศูนย์การเรียน • เครือข่ายโรงเรียน อบต. โรงพยาบาล • ระบบเรียนออนไลน์ / คอร์สฝึกอาชีพ • อุปกรณ์การเรียน และอินเทอร์เน็ต	• จัดโปรแกรมแนะแนวการเรียนและอาชีพ • จัด หลักสูตรออนไลน์ คู่ขนานช่วงตั้งครรภ์-หลังคลอด • ตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับพ่อแม่วัยรุ่น • จัดโครงการฝึกอาชีพพร้อมเก็บชั่วโมง/ได้วุฒิ • ประสานกับโรงเรียนเดิม เพื่อให้เด็กสามารถกลับเข้าเรียนได้	• พ่อแม่วัยรุ่นเข้าร่วมแนะแนวแล้ว 100 คน • เกิดหลักสูตรออนไลน์สำหรับพ่อแม่วัยรุ่น พร้อมชุดคู่มือ/ความรู้สำหรับครูในโรงเรียน • เรียนจบหลักสูตรออนไลน์ 72 คน (90%) • มีนักเรียนที่ลงทะเบียนกับศูนย์การเรียนรวม 58 คน • ใน 3 ปี มีพ่อแม่วัยรุ่นในพื้นที่ฝึกอาชีพและได้วุฒิบัตร 36 คน • ใน 3 ปี เด็ก/วัยรุ่นกลับเข้าเรียนในระบบ 30 คน (+80%)	• พ่อแม่วัยรุ่นมีแผนการศึกษาหรืออาชีพที่ชัดเจน • พ่อแม่วัยรุ่นมีความมั่นใจและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น • ลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของพ่อแม่วัยรุ่น • พ่อแม่วัยรุ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการมีอาชีพหรือฝึกอาชีพ • ครอบครัวมีความเข้าใจและสนับสนุนมากขึ้น

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

7. ห่วงโซ่ผลลัพธ์
Impact Value Chain

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

ทรัพยากร (Input)	กิจกรรม (Activity)	ผลผลิต (Output)	ผลลัพธ์ และ ผลกระทบ (Outcome & Impact)
ทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน เช่น ทีมงาน อาสา อุปกรณ์ อื่นๆ	ระบุสิ่งที่เราต้องทำเพื่อให้เกิดแต่ละผลผลิต	ผลผลิตมักเกิดขึ้นทันทีหลังจบกิจกรรมทันที ควรระบุผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สามารถวัดผลได้	ผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรม และผลกระทบระยะยาวที่คาดว่าจะเห็น จากการทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

7. ห่วงโซ่ผลลัพธ์
Impact Value Chain

ทบทวนเครื่องมือ

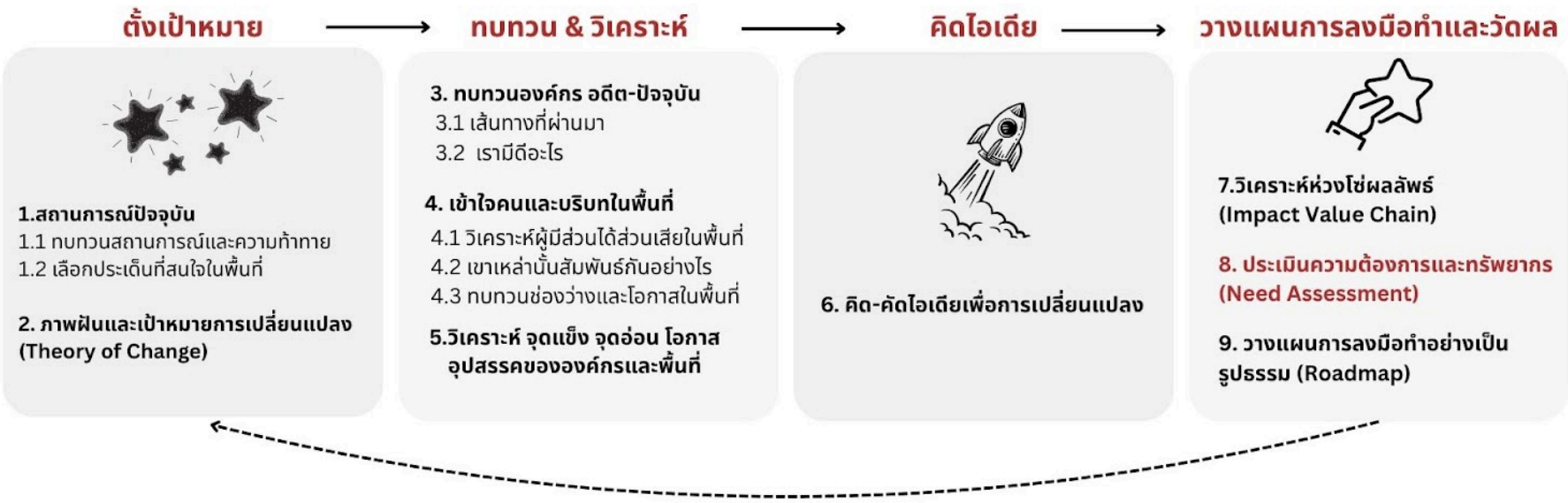
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ข้อมูลในห่วงโซ่ผลลัพธ์ นำมาจากข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ เราได้นำ ข้อมูลเชิงลึก / จุดแข็ง / บริบท / ความร่วมมือ ฯลฯ ที่ค้นพบจากขั้นตอน 1–5 มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมที่ทำ	○	○	○
ผลลัพธ์ และ ผลกระทบ (Outcomes & Impacts) ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง	○	○	○
กิจกรรมที่ทำ สามารถนำไปสู่ ผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการได้จริง	○	○	○
ห่วงโซ่ผลลัพธ์ของเรา ทรัพยากร (Inputs) → กิจกรรม (Activities) → ผลผลิต (Outputs) → ผลลัพธ์และผลกระทบ (Outcomes & Impacts) เชื่อมโยง สอดคล้องกันอย่างสมเหตุสมผล เช่น กิจกรรมที่วางไว้ใช้ทรัพยากรอะไร? จะนำไปสู่ผลลัพธ์แบบใด?	○	○	○

สะท้อนตนเอง

งานหรือกิจกรรมที่เรากำลังทำจะสร้างผลผลิตและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เราต้องการหรือไม่ อย่างไร มีอะไรบ้างที่เราอยากปรับ หรือ ทำเพิ่มเติม

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

8. ประเมินความต้องการและทรัพยากร

8. ประเมินความต้องการและทรัพยากร

จากขั้นตอนก่อนหน้า เราได้เห็นภาพความสอดคล้องของกิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ ซึ่งจะทำให้เราเห็นทรัพยากรที่เราต้องการใช้เพื่อทำกิจกรรมนั้น ๆ การประเมินความต้องการและทรัพยากร เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรสำรวจว่า “เรายังขาดอะไร” และ “เราควรไปขอความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากใคร” เพื่อทำให้ทุกกิจกรรมในแผนสามารถเกิดขึ้นได้จริง ทำได้อย่าง ทรัพยากรที่ควรพิจารณา ได้แก่

- ทรัพยากรทั่วไป เงินทุน / อุปกรณ์ / สถานที่ / คน-ทีมงาน
- ความรู้ / เครื่องมือ / กระบวนการ (คน/วิทยากร)
- เครือข่ายที่สามารถช่วยสนับสนุนหรือทำงานร่วมกัน พันธมิตรการทำงาน

เราประเมินความต้องการและทรัพยากรเพื่อ

- ให้เห็นช่องว่างหรือปัจจัยที่ยังขาดอยู่ในงานสนับสนุนพ่อแม่วัยรุ่น
- มองหาโอกาสในการร่วมมือกับหน่วยงานหรือเครือข่ายที่มีความพร้อมในจุดที่เรายังขาด
- เตรียมแผนการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ
- ลดความเสี่ยงจากการขาดทรัพยากรที่สำคัญ ที่ทำให้ทำงานไม่ต่อเนื่อง
- สื่อสารกับพันธมิตรหรือผู้สนับสนุนถึงสิ่งที่องค์กรต้องการอย่างชัดเจน
- ช่วยให้องค์กรตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญในการขอการสนับสนุนหรือความร่วมมือ

ขั้นตอนนี้จึงไม่ใช่เพียงการ “มองหาสิ่งที่ขาด” แต่คือการสร้างกลยุทธ์การเตรียมพร้อม และการวางรากฐานให้ไอเดียที่เราอยากทำสามารถเดินหน้าได้อย่างมั่นคง

เงินทุน ทีมงาน สถานที่ อุปกรณ์ เวลา
(Resource)

ความรู้ เครื่องมือ
(Knowledge & Tools)

เครือข่าย ความร่วมมือ
(Network)

Worksheet 8 : ประเมินความต้องการและการสนับสนุน

เครื่องมือนี้มี 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. ทรัพยากร (Resource) ที่ขาดหรืออยากได้เพิ่ม เช่น งบประมาณ, บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ, อุปกรณ์สื่อสาร, สถานที่ฝึกอาชีพ
2. ความรู้/เครื่องมือ (Knowledge/ Tools) ที่ยังไม่มี เช่น หลักสูตรเฉพาะด้าน, แนวทางการสื่อสารกับพ่อแม่วัยรุ่น, เครื่องมือประเมินพัฒนาการ
3. เครือข่าย (Networks) ที่อยากร่วมมือ เช่น โรงเรียน, โรงพยาบาล, กลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นรุ่นพี่, หน่วยงานท้องถิ่น
4. แหล่งที่มา (Sources) ที่สามารถขอความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนได้

วิธีการ

1. ทบทวน Input ในเครื่องมือวิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) ว่าเรายังขาดทรัพยากรอะไรอีกบ้างในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
ในขั้นตอนนี้สามารถกลับไปดูข้อมูลประกอบจากขั้นตอนก่อนหน้า เช่น จุดแข็ง จุดอ่อน ทรัพยากร ความเชี่ยวชาญที่เรามีหรือไม่มี จากขั้นตอน “ทบทวนอดีต-ปัจจุบัน” และ เครือข่ายที่เรามีหรือไม่มี ได้จากขั้นตอน “เข้าใจคนและบริบทในพื้นที่”

2. เติมข้อมูลในแต่ละช่อง โดยมีแนวทางคำถาม ดังนี้
   - ทรัพยากร (Resource): เราขาดทรัพยากรอะไรบ้างในการทำงานที่กับพ่อแม่วัยรุ่น? ทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น มีอุปกรณ์หรือวัสดุใดที่ยังไม่เพียงพอหรือควรเพิ่มเติม? ในขั้นตอนการดำเนินงานเราต้องการความช่วยเหลือจากใครเป็นพิเศษ? เช่น งบประมาณเพิ่มเติม, บุคลากรเฉพาะทาง, อุปกรณ์การเรียน/สื่อดิจิทัล
   - ความรู้/เครื่องมือ (Knowledge/ Tools): มีความรู้เฉพาะด้านใดที่ทีมงานยังไม่มั่นใจหรือยังไม่มี? เรามีเครื่องมืออะไรที่ใช้สนับสนุนพ่อแม่วัยรุ่น และยังขาดอะไรอยู่? ทีมงานต้องการคู่มือ/แนวทางปฏิบัติอะไรเพิ่มเติมบ้าง? เช่น หลักสูตรเฉพาะ, แนวทางการสื่อสาร, แบบประเมินการเรียนรู้
   - เครือข่าย (Networks) ที่อยากร่วมมือ: หากอยากให้พ่อแม่วัยรุ่นได้รับการสนับสนุนครบถ้วน เราควรร่วมมือกับใคร? มีหน่วยงานหรือกลุ่มใดในพื้นที่ที่สามารถทำงานร่วมกันได้? เราเคยทำงานกับใครมาก่อนและอยากเชิญมาร่วมมืออีก? เช่น โรงเรียน โรงพยาบาลหรือศูนย์สุขภาพ องค์กรภาคประชาสังคม / หน่วยงานท้องถิ่น เช่น โรงเรียน, หน่วยงานสาธารณสุข, กลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นรุ่นพี่
   - แหล่งที่มา (Sources) ที่สามารถขอความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนได้: ระบุแหล่งหรือองค์กรเครือข่าย ที่สามารถช่วยเติมเต็มสิ่งที่เรายังขาด เช่น สสส., กองทุนเด็ก, CSR บริษัท, องค์กรระหว่างประเทศ

3. วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญว่า เราควรดำเนินการสิ่งใดหรือติดต่อประสานงานหน่วยงานใดก่อน เพื่อให้มีทรัพยากรในการดำเนินโครงการต่อไป

8. ประเมินความต้องการและการสนับสนุน
Need/Support Assessment

ทรัพยากร (Resource)

ทรัพยากร (เงินทุน, ทีมงานด้านต่างๆ, สถานที่ทำงานหรือจัดงาน, อุปกรณ์ต่างๆ(ระบุ) เป็นต้น)

- งบประมาณสนับสนุนระยะยาวสำหรับศูนย์การเรียนและโครงการฝึกอาชีพ
- อุปกรณ์ไอที (Tablet, อินเทอร์เน็ต) สำหรับพ่อแม่วัยรุ่น
- บุคลากรอาสาสมัครเพิ่มเติม (ติวเตอร์, ครูเสริมทักษะชีวิต)

ความรู้/เครื่องมือ (Knowledge / Tools)

ความรู้ เครื่องมือ

- หลักสูตรเสริมทักษะชีวิตสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น
- แนวทางการสื่อสารโดยไม่ตีตรา
- เครื่องมือประเมินพัฒนาการของพ่อแม่วัยรุ่น

เครือข่าย (Networks)

เครือข่าย ความร่วมมือ

- เครือข่ายโรงเรียนที่เปิดรับพ่อแม่วัยรุ่นกลับเข้าสู่ระบบ
- ความร่วมมือกับโรงพยาบาล/รพ.สต. เพื่อคัดกรอง-ส่งต่อ
- กลุ่มพ่อแม่วัยรุ่นอาสาเพื่อช่วยเหลือกันเอง (peer group)

แหล่งที่มา (Sources)

เราจะสามารถไปหาได้ที่ไหน จากใคร ได้บ้าง

- สสส., กองทุนพัฒนาเด็กและเยาวชน
- มูลนิธิเพื่อเยาวชน, มูลนิธิครอบครัวพอเพียง
- บริษัทโทรคมนาคม, CSR ของเอกชน

- มหาวิทยาลัย
- UNICEF, Plan International (คู่มือ)
- กรมสุขภาพจิต

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพฐ.)
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- เครือข่ายเยาวชน อพม., ชมรมแม่วัยรุ่น

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

8. ประเมินความต้องการและการสนับสนุน
Need/Support Assessment

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

ทรัพยากร (Resource)
ทรัพยากร (เงินทุน, ทีมงานด้านต่างๆ, สถานที่ทำงานหรือจัดงาน, อุปกรณ์ต่างๆ(ระบุ) เป็นต้น)

ความรู้/เครื่องมือ (Knowledge / Tools)
ความรู้ เครื่องมือ

เครือข่าย (Networks)
เครือข่าย ความร่วมมือ

แหล่งที่มา (Sources)
เราจะสามารถไปหาได้ที่ไหน จากใคร ได้บ้าง

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

8. ประเมินความต้องการและการสนับสนุน
Need/Support Assessment

ทบทวนเครื่องมือ

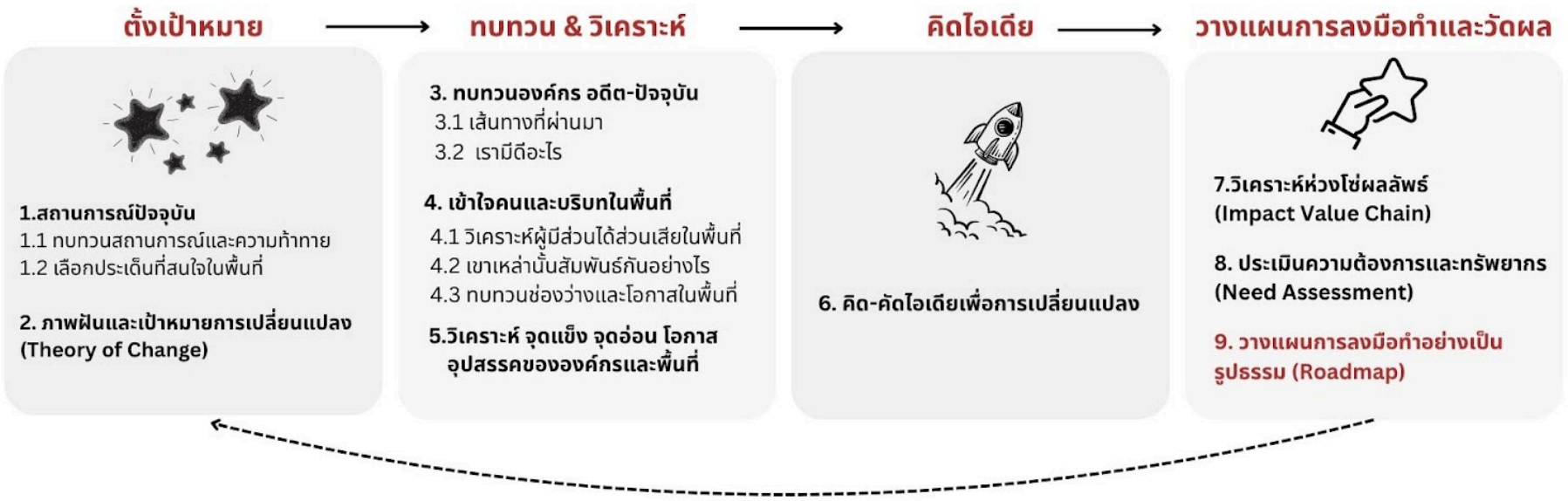
	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
สิ่งที่เราระบุว่าขาด มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือผลลัพธ์ในห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain)	○	○	○
ได้จัดลำดับความสำคัญ สิ่งไหนเป็น “สิ่งจำเป็นที่สุด” ที่ต้องมีเพื่อให้แผนเดินหน้าได้	○	○	○
มีทรัพยากรที่เราขาด แต่ไม่รู้จะไปหาได้จากไหน หรือไม่	○	○	○

สะท้อนตนเอง

มีความต้องการใดที่โดดเด่นที่สุดในการทบทวนครั้งนี้ ความต้องการใดเร่งด่วนที่สุดหรือสำคัญที่สุดสำหรับการทำงานของเรา
หากมีทรัพยากรที่เราขาด แต่ไม่รู้จะไปหาได้จากที่ไหน มีทางเลือกอะไรได้บ้างในกรณีนี้

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

9. วางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม

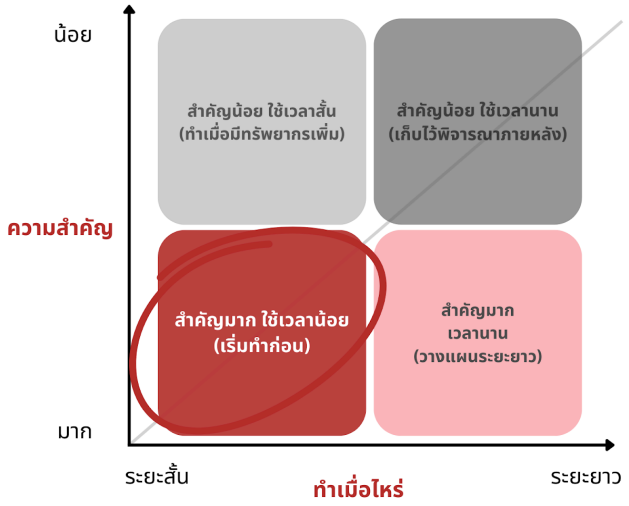

9. วางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม

หลังจากที่เราได้ร่วมกันคิดภาพเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (Theory of Change) วิเคราะห์บริบท ทรัพยากร ช่องว่าง และออกแบบไอเดียที่ต้องการจะขับเคลื่อนในพื้นที่ วิเคราะห์ห่วงโซ่ผลลัพธ์ ไปจนถึงทรัพยากรที่ต้องใช้ ต้องหาเพิ่ม ขั้นตอนสุดท้ายคือ**การแปลงไอเดียเหล่านั้นให้ กลายเป็นแผนปฏิบัติจริง** โดยเรียงลำดับก่อน–หลังตามลำดับความสำคัญและระยะเวลา เพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงาน

การวางแผนการลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรมจะช่วยให้

- ไอเดียของเราไม่ถูกทิ้งไว้เป็นแนวคิดเท่านั้น แต่กลายเป็นแผนการที่จะทำให้เกิดขึ้นจริงได้
- รู้ว่ากิจกรรมหรือโครงการถูกจัดลำดับความสำคัญ โครงการใดควรเริ่มก่อนหลัง อะไรใช้เวลาสั้นหรือนานอย่างไร เพื่อให้มองเห็นภาพเดียวกัน รู้ว่า อะไรคือสิ่งที่ควรทำก่อน อะไรควรเริ่มวางแผนสำหรับอนาคต
- ทีมสามารถก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเป้าหมายและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- เตรียมทรัพยากร เวลา และผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นให้เหมาะสมกับแผนงานที่จะทำ

Worksheet 9 : แผนงานตามกรอบระยะเวลา

เครื่องมือแผนงานตามกรอบระยะเวลา (Roadmap) ช่วยจัดลำดับกิจกรรม/โครงการที่ต้องทำ โดยพิจารณาจาก

1. “ลำดับความสำคัญ” ของแต่ละโครงการ (มาก → น้อย)
2. “ระยะเวลา” ที่ควรเริ่มลงมือเมื่อไหร่ สิ่งนี้ควรอยู่ในแผนระยะสั้น หรือระยะยาว

วิธีการ

1. สรุปกิจกรรมที่ต้องทำทั้งหมดทบทวนจาก ห่วงโซ่ผลลัพธ์ (Impact Value Chain) และ การประเมินความต้องการและทรัพยากรสนับสนุน (Need Assessment) โดยสมาชิกในทีม/พื้นที่ช่วยกันแจกแจงและเขียนลงในกระดาษโน้ต หรือ กระดาษโพสต์อิท (Post-It) เป็นรายการกิจกรรมสำคัญที่ต้องทำ เช่น จัดอบรมทีม, พัฒนาหลักสูตร, สร้างความร่วมมือกับ รพ., ขอทุน ฯลฯ โดยเขียน 1 กิจกรรมต่อโพสอิท 1 แผ่น

2. ประเมินแต่ละกิจกรรมย่อยด้วย 2 เกณฑ์หลัก

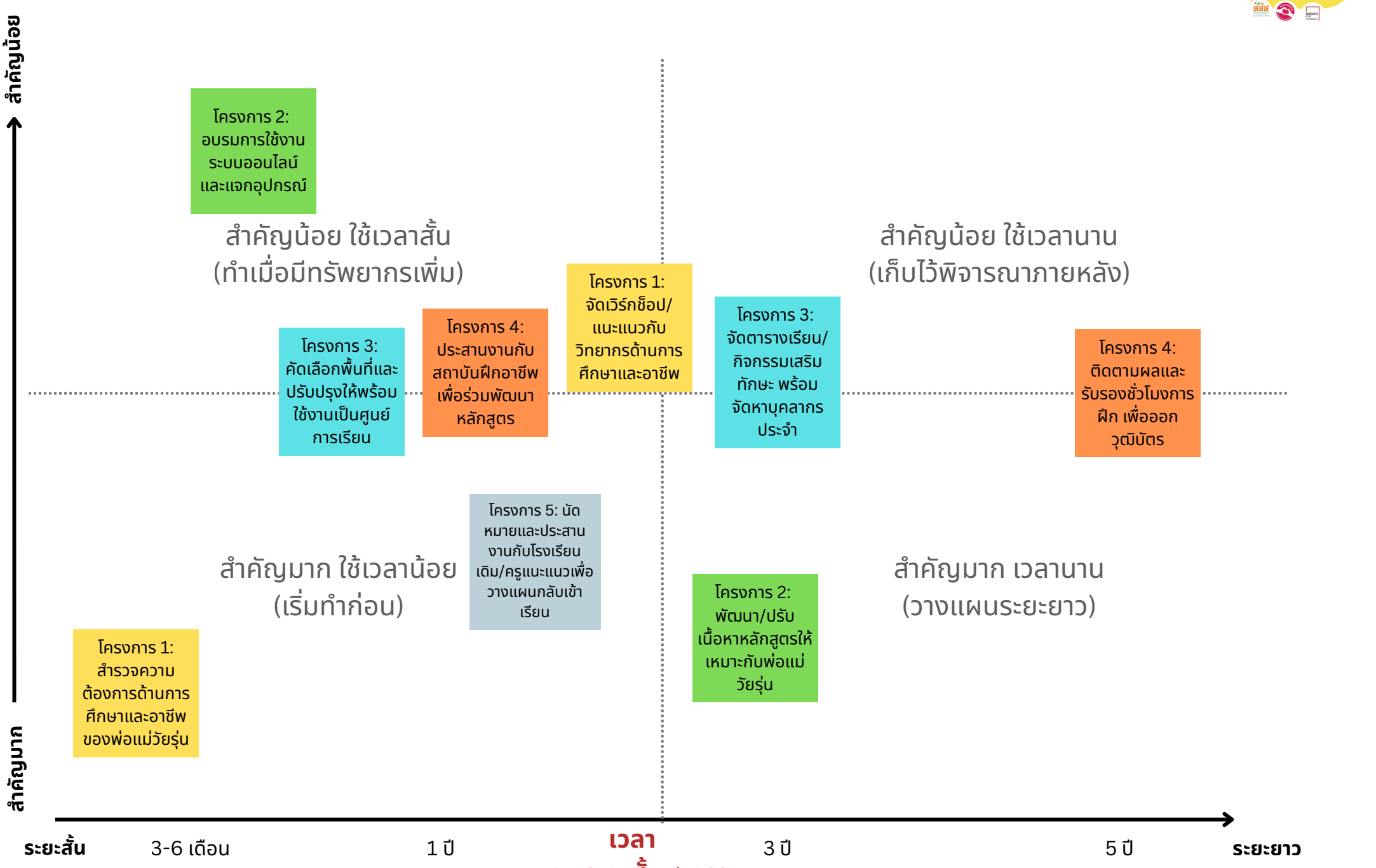
- ความสำคัญ ต่อเป้าหมายร่วมของพื้นที่ - องค์กร/กลุ่มเป้าหมาย เช่น
  - ส่งผลต่อชีวิตพ่อแม่วัยรุ่นโดยตรงหรือไม่?
  - สนับสนุนเป้าหมายองค์กร/พื้นที่หรือไม่?
  - จำเป็นต้องทำก่อนจึงจะสามารถทำกิจกรรม/โครงการอื่นต่อได้
- ระยะเวลาในการเริ่มทำ เช่น ภายใน 3–6 เดือน ภายใน 1 ปี 3 ปี 5 ปี โดยใช้แนวทางคำถามเหล่านี้ช่วยพิจารณา
  - กิจกรรมนี้ใช้เวลาจัดเตรียมและดำเนินการนานแค่ไหน? หากใช้เวลานานและสำคัญ ควรเริ่มเตรียมการเมื่อไหร่
  - จำเป็นต้องมีกิจกรรม/โครงการอื่นเกิดก่อน จึงจะสามารถทำสิ่งนี้ได้ (ทำทีหลัง)
  - ต้องพึ่งพาภาคีภายนอกหรือไม่? หรือต้องเวลาในการสร้างเครือข่ายและสานสัมพันธ์ก่อนจึงจะสามารถทำกิจกรรม/โครงการนี้ได้

จากนั้นวาง Post-It กิจกรรมลงบนเครื่องมือแผนงานตามกรอบระยะเวลา (Roadmap) ตามเกณฑ์ที่เราพิจารณาไว้ก่อนหน้า

3. เราจะได้แผนการดำเนินงานระยะสั้น และระยะยาว เรียงตามลำดับความสำคัญ

- ควรเริ่มดำเนินการจากกิจกรรมที่ “สำคัญมาก และใช้เวลาน้อย” ก่อน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ต้องการหรือผลผลิตตั้งต้นสำหรับกิจกรรมถัดไป
- กิจกรรมใดที่สำคัญน้อย แต่ใช้เวลาดำเนินการสั้น สามารถทำได้เมื่อมีทรัพยากรมากกว่าที่จำเป็นหรือได้ทรัพยากรมาเพิ่ม
- กิจกรรมที่สำคัญน้อยและใช้เวลานาน ควรเก็บไว้พิจารณาภายหลัง เพราะอาจทำให้ทรัพยากรหมดไปโดยใช่เหตุ
- กิจกรรมที่สำหรับมาก แต่ใช้เวลานาน สามารถวางเป็นแผนระยะยาวได้หรืออาจต้องทำต่อเนื่องเป็นเวลานานกว่าจะได้มาซึ่งผลผลิตและผลลัพธ์

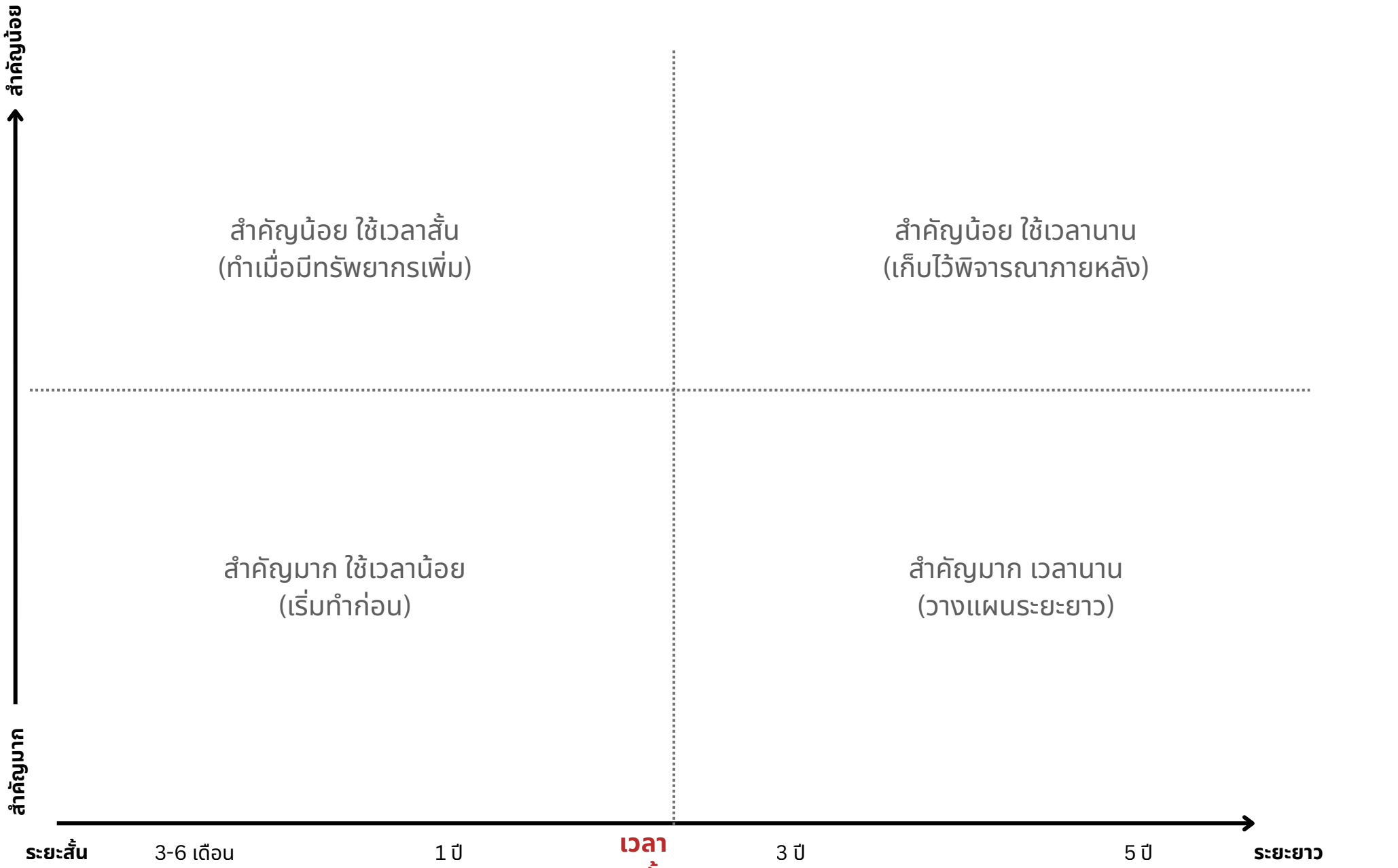
9. แผนงานตามกรอบระยะเวลา
Roadmap

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

9. แผนงานตามกรอบระยะเวลา
Roadmap

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร : .....พื้นที่ : .....

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

9. แผนงานตามกรอบระยะเวลา
Roadmap

ทบทวนเครื่องมือ

	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
ทุกกิจกรรมที่ระบุ มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงหรือไม่?	○	○	○
กิจกรรมที่จัดอยู่ในระยะเวลา “3-6 เดือน” มีความพร้อมในการลงมือทำจริงหรือไม่?	○	○	○
แผนระยะยาว (1 ปีขึ้นไป) มีไอเดียที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่เราคาดว่าจะหาเพิ่มได้หรือไม่?	○	○	○
มีการกระจายกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาอย่างสมดุลหรือไม่	○	○	○

สะท้อนตนเอง

- อะไรคือสิ่งสำคัญที่สุดที่เรา “ต้องเริ่ม” ภายใน 3-6 เดือนนี้ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเริ่มได้จริง?
- จากภาพรวมทั้งหมด เราเห็นโอกาสในการทำงานร่วมกับใคร หรือเครือข่ายไหนมากขึ้นไหม?
- หลังจากเห็นภาพรวมของ Roadmap แล้ว เรารู้สึก “มั่นใจ” หรือ “กังวล” กับจุดใดมากที่สุด? เพราะอะไร?

All use, reproduction and distribution of this work is subjected to a CC BY-NC-ND

คุณภาพชีวิตพ่อแม่วัยรุ่น

TEENAGE PARENT MATTER

TEENAGE PARENT MATTER